

ROMAAN

Nr. 7
APRILL
1924

ND 30

SENT

Saatus pudelis

Igapäev visatakse laevakaptenite poolt sadasid pudeleid merre. Sellega ei taheta mitte esijoones vabaneda tühjast pudeleist, vaid selle teguviisi eesmärk on merel, eriti merehoovuste uurimine, mida teostatakse suurejooneliste plaanide ning üksikasjaliste kavade järgi mitmete mereinstitutiitide juhtimisel. Pudel, mis harilikult keskpäeval merre lastakse, on pooleldi liivaga täidetud ja temas on sedel seitsmes keeles, millel palutakse leidjat pudeli leiust, leiu aega ja kohta ära tähendades, teatada Washingtoni või Londoni mereametisse või siis mõnda teise meresõidu tsentraali.

Tuhanded neist merrehoidetud pudeleist jäävad igavesti leidmatuks; nad vaovad põhja, peksetakse tormi poolt puruks kivistel kallastel või uhutakse seal randa, kus ei liigu ükski inimhing. Kuid väikene osa neist leitakse üles ja nendes sisalduvad teated pakuvad väärtuslikku materjali.

See moodne pudelipost teenib vaid teadust. Aga aegadel, kus veel puudus ringhääling, kasutati sarnaseid pudeleid laevahuku puhul enda traagilise saatuses teadustamiseks. Selliseid pudeleid võib leida paljudes muuseumes, neis on teateid, mis kirjutatud sõega või isegi verega sängitükkidele või soolase veega läbilüganud paberile. Meelcheitl mhed, kes oma viimase jõuraasukesega need sõnad kritseksid ja pudelisse sulgesid, teadsid, et värvalt küll merevoolud läbi määratu ookeanikauguste kuude pärast viivad teate kuhugi asustatud rannikule. Ei ole ka veel tänini teada, kui kaugele selline pudel rännata võib. Üks visati Kaplinna juures merre ja õngitseti 4,5 aasta pärast Shetlandi saarte juures välja. On olnud juhuseid, kus selline pudel 20.000 kilomeetrit ära ujub, keskmise kiirusega 3 kilomeetrit tunnis. Mõned romaanid, mis seotud pudelipostiga, elavad laevasõidu ajaloo edasi, nii näit. India-liini laeva „Kenti“ lugu, mis märtsis 1825 Biskaia lahes põlema läks. Tekil oli sõjaväge, mis sõitis Indiasse, ja viimase hetkel tuli abi. Ent enne seda oli juba major McGregor jõudnud jumalagajatu kirja oma pere-

konnale panna pudelisse. Teade püüti järgmise aasta sügisel Barbadosel lähedal Väikeste Antillide saarestikus kinni. — See oli pudelipost, mis maailmale avastas auriku „President“ saatuses. See laev pidi märtsis 1841 Liverpools jõudma, ent ei saanud kunagi. Viimaks leiti ühe laeva poolt merel pudel, mis sisaldas omalajal kuulsat näitlejat Tyrone Power'i teate: laev hukkus tormis.

Lissabon

Lissabon ei ole mitte üks Portugalil pealinn, vaid Porto kõrval ka ainsam selle kauni ja huvitava maa suurem linn. Siin elab ümmarguselt pool miljonit inimest. Linn ise on õige sümboolne oma suurte platsidega, mälestussammasdega ja väheste laiade ja hulgaliste kitsaste ning kõverate tänavatega, mis kivitreppe kaudu ühendatud kõrgemal või madalamal asuvate linna osadega. Mõned ehitused, eriti Cintra loss, ja mitmed kloostrid on vaatamisväärt, paljud ehitused põlvenevad veel mauride ajast. Kirikud on toredad ja alati inimesi täis. Taimestik kohati tuletab meelde troopikat, kuna siin kasvavad end päris koduseid palmid, kaktused ja teised eksootilised kasvud. Portugallane on elav, viisakas, pealiskaudne, peale selle naiivne, kaine, lapsik ja usklik. Kui teist ei saa, teeb ta ka tööd, kuid palju pole tal vaja teenida, sest ta on söögis vähendõudlik ja joogis mõõdukas. Joobnud portugallane kuulub harulduste hulka.

Portugali keel ei kõla meie kõrvale just meeldivalt. Olgugi et ta on romaani keel ja hispaania ja itaalia keelele lähedalt sugulane, kõlab ta tõntsilt, tal on eriti palju sisiseid, nina- ja kurguhäälikuid. Trükituna on ta neile, kes oskavad prantsuse või ladina keelt, teatud määral mõistetav, kõnes aga täiesti arusaamatu. Ent portugali keelel on siiski suur kaal: peale miljonite emamaa elanike ja paari asumaa kõneldakse kortugali keelt ka edasipüüdlikus ja suurte tulevikuväljavaadete Brasiliias.

Naine kerkib avalikus elus vähe

Palju aastaid tagasi tappis neegrist kokk inglise laeval „Buckingham“ kapteni Laev asus siis Bermuda ranniku lähedal, keegi madrus kirjutas roimaleo paberile ja sulges selle pudelisse; see leiti peaaegu kolm aastat hiljem 8000 kilomeetrit eemal Shetlandi saarestikus. Teatakse, et Columbus, kartes enda väikeset laevade põhjaminekut, kirjutas oma reisuloo pergamendile ja viskas selle kastis merre. On muidugi väga vähe lootust, et see väärtuslik dokument veel kusagilt leitaks.

esiplaanile. Ta on ainult abikaasa ja ema, külastab vaid kirikut ja vast kord aastast ka teatrit. Portugallanna on väike, kaunis, mustajuusne, mingib, puuderdab ja parfümeerib end meeeldi, riietub läinudaastase parriisi moe järgi ja ei flirdi, eriti välismaalasega mitte. Sööb meelsasti maiustusi, armastab tantsu ja muusikat ja hoolib oma majapidamisest õige vähe. Mugava, südamliku kodu mõiste on tal veõoras. Külalisi võetakse vastu, kui see on paratamatu, kusagil hotellis.

„Romaanis“ nr. 5 ilmunud mõistatuste

Õigeid lahendusi saatsid:

A. Erm, L. Puumann, A. Allas, M. Jesmin, V. Tamm, K. Lepik, V. Ermann, A. Hiip, P. Alev, S. Kerde, M. Neumann, L. Enno, A. Dawidoff, R. Nurk, A. Brikfeldt, V. Tomberg, S. Hontson, A. Kramm, A. Ternbas, M. Lugus, J. Worst, A. Markson, A. Vest, A. Gustavson, E. Iisop, V. Saarem, J. Aadeberg, A. Jansen, Ö. Treirat, E. Läte, V. Tõkke, H. Poltov, A. Vihvelin, A. Levald, P. Eichenbaum, Th. Kessmann, M. Vend, V. Ost, R. Leismann, H. Uut, M. Rea, H. Jürgenson, A. Aabel, M. Kulser, A. Bräf, E. Gutmann, A. Oiglane, Ö. Kullerkupp, H. Pürn, A. Hiimets, M. Neidorf, A. Öunap, A. Peerandi, L. Vihvelin, K. Lemmegas, V. Pukkit, J. Denbner, S. Altrof, L. Kiesel, A. Leisso, L. Nurk, H. Liiv, J. Must.

Autasusid said:

Romaani nr. 5 ilmunud mõistatuste õieti lahendajaid:

L. Kiesel, Tallinnas; S. Altrof, Auveres; A. Peerandi, Tartus; M. Kulser, Koikses; H. Jürgenson, Sindis; E. Läte, Rakveres; M. Neumann, Paistus; A. Erm, Kundas; L. Gustavson, Valgas.

*

„Romaanis“ nr. 6 ilmunud mõistatuste lahendused avaldame järgmises numbris.

ILMUB KAKS KORDA KUUS

ROMAAN

Nr. 7 (289)

APRILL 1934

13. aastakäik

NAABRID

Arvi Moor

Ja Peeter Punabu kutsuski kanu. Nõnda, vaikselt:

— Tibu-tibu-tibu-tibu! Tibu-tibu-tibu-tibu!

Kutsus värava vahelt, tõmmates sõrmega. Kanad väljusid laudast poolenisti lennates.

Jäid esialgu mõtlema vaid invaliidid. Pika-peale tuigerdasid nemadki õue, vaarudes nagu karkudel.

— Tulebki! sosistas Aali. Siis kõvemini: — Vaata, isa, eks tulegi! At sa sinder!

Ta kahmas mütsist teise kivi.

— Mis sa räuskad! kirus vanamees. Võttis poisi kõrva sõrmede vahele ja sakutas. Kিসন্দab kui kajakas, äh! Ta sakutas ka teist kõrva.

Kukk lähenes siiski, hoolimata Aali kisast.

— Ta tuleb ikke! sosistas Aali. Ja lisis valjemalt: Ega see kukk ei kuule. Tal tolknevad pikad karvad kõrvades... Jumala eest ei kuule! Koosapoja Karla ise ütles, et ei kuule!

Vanamees vajutas oma suure saapanina ta varvastele.

— Vakka! Kas pigistad, sõge, hambad kokku, äh! käratas.

Aali pigistas hambad kokku.

Samal ajal kukk lendas koplialiale. Ta saputas tiibu ja laulis. Aali vaatas mõnutult isale. Isa vihaseks kukele. Kukk saputas tiibu ja laulis veel kord.

— Laulab, lausus Aali. Vajast läheb sajule. Äh, sajule! Põle mina seokest kukesugu enim näind! puhus isa. Seoke tahaks saada püssi!

Nõnda nad ootasid seal talli ukse taga. Isal peos piits. Pojal mütsis kivid. Ootasid naaber Koosapoja kukke.

— Kui kätte saame, aga siis tuubime! kinnitas Aali isale, paras paelahmakas käes.

— Kael käänata kurjal kõverasse! puristas vihane vanamees. Nõnna see asi ei või minna! mida's nende invaliididega piale hakkad, kui igapäe aina ristluuhaake käib lahti kangutamas, sunnik, äh!

— Muidugi kael kõverasse! Lase siis kootserdab, kukal õjeli! Paras sindrile! kijas Aali, nagu oleks tal juba kuke pea peos.

— Tasem! Ää nõnna kilise! Akki kuuleb ja ei tulegi!

Ent kukk jõlkus ikka veel koplis, aegamisi ja ettevaatlikult nagu seenekorjaja.

— Laseb end oodata, nagu härra! surus Peeter läbi hammaste. Piab vist kutsuma kanu, et ta näeks, jatkas. Ega hull tea tulla uisa!

— Muidugi ei tia tulla uisa! lisis Aali asjalikult. Peab ikke kutsuma küll!

SISUS:

Pärlipalavik.
Kui ma tulin tagasi.
Naabrid.
Kuidas arstiti vanasti.

Põhjamaa õis.
Liisk on langenud!
Dolly kõrge lend.
Tuat.
Moest.
Mõistatusi, nalju.

— Karditskitega! täiendas Aali. Või kuuliga peaks laskma. Sel on kõvad suled nagu kurel...

— Võta piits! kamandas Peeter. Jookse ümber lauda koplisse! Kүүidi kurivaim õue! Aali suu vajus ammuli.

— Kas sedasi saab? küsis.

— Noh, padavai! Mis sa vahid veel!

Aali kadus lauda varjule.

Peagi nad tulid: kanakari ees ja Aali kannul. Kukk puhuti oli päris vihane. Ta jõllitas silmi ja peksis tiibadega endale vastu sääri. Ent Aali oli mehine. Ta oleks olnud päri isegi kukega käsitsi kaklema, kui selline asi piitsa puudumissel oleks olnud möödapääsematu. Piitsa too elajas kartis nagu kass keeva. Õues isa tuli appi. Tahtsid küütida kukke ühes kanadega lauta.

— Küll seal oleks hea heegeldada! kiristas Aali. Tagus piitsavarrega vastu maad ja trampis jalgadega.

— Näädlsa, näädlsa!... Kuss! pomises vanamees. Jooksis kuke kannul mööda õue. Oli raske saada kukke lauta. Ta teadis kuidas teda seal koheldakse. Oli ettenägelik.

— Näädlsa! Näädlsa!.. Kuss! Kasi, kajakas! hüüdis eit, kes tuli luuaga ajama kukke. Jäta risu pärast leivasõtkumine pooleli, halises. Käapas taignaseid käsi põlle külge ja lõõtsutas.

Kukk leidis viimase pääsetee. Lendas lauda katusele.

— Kurjavaimu kootserdus! vandus vanamees ja ähvardas rusikaga. Võttis eidelt luua ja viskas sellega. Hüüdis siis:

— Aali, too kivid! Ma selle kukekondi veel täna tapan, äh! Ta sülgas pihku. Aali tõi kivid. Sülgas ka pihku.

Võtsid kivid ja viskasid korruga. Ei taband.

Võtsid teised ja viskasid korruga. Eitaband.

Võtsid kolmandad ja viskasid korruga. Ka ei taband.

Kukk jooksis mööda katuseharja. Kisas, nagu oleks tal hambavalu.

Peeter Punabu rebis pinsaku seljast. Aali käärnis üles varukad. Eit jooksis tuppa taas sõtkuma leiba.

— Kas seisad, kurivaim, paigal! käratas Aali kukele. Siis ütles isale:

— Ei seisa kurivaim paigal, et saaks sihtida!

Võtsid kivid ja viskasid kamaluga. Kive langes nagu ube katusele...

Samal ajal naaber Koosapoeg sõitis savi-augule. Peatas hobuse ja hõikas:

— Hei! Peeter Punabu! Materdad mu kukke nagu karjapoissi. Kogu perega! Ää ole ogar! Peeter Punabu, ärritatud ja vihane, karjus:

— Kui sina, Koosapoeg, oma kukke ei hävita, siis teen seda ise! Mõistad! Ise tapan!

Taavet Koosapoeg oli rahulik. Ta ütles:

— Miks ma's ta peaksin hävitama? Ega ta su vanamoori juure taht minna, eh-eh! naeris.

Peeter Punabu sülgas. Võttis Aalilt piitsa. Tõstis selle kõrgele. Raputas:

— Vaata, et ta su oma vanamoori juures ei käi! On nõnda kõveras kui kreeka ee! Nagu kanad, keda ta ää on lõsutanud, äh!

Nüüd sülgas ka Koosapoeg. Tõusis vankril püsti, piits peos. Punabu astus talle lähemale, käed rusikas. Vahtisid tükk aega üksteisele näkku ja vaikisid. Peeter Punabu sülgas rattarummule ja ütles: Äh!

Taavet Koosapoeg surus läbi hammaste: Äss! Ja mõlemad vaikisid jälle.

— Läheb lõömaks! Nüüd läheb lõömaks! keksis Aali. Ta oli nagu sütel. Jooksis ringi. Leidis seinaveerest vana pesukurika. Sellega ta näitab, kui isal peaks olema vaja abi. Peit-tis kurika selja taha ja lähenes meestele. Kukk kasutas olukorda. Lendas katusele ja põgenes kisades. Punabu eit tuli taignaskäsi õue. Halises:

— Päh! Õite mul saadana pursui! Või nagu parun! Et lase elab üksi ja kasvatab suuri piimarokatõugu kukkesid nagu vasikaid. Et tallaksid ää minu kallid kanad, minu lekornid. Et lase ehitab äärberi ja irvitab teiste üle, oinas! Tõmbas hinge ja jatkas nutuselt:

— Neli minu kõige eamat kana on ta ristluist lahti lõsutanud, tohmane!.. Et sa selle kuketõu hävitad!

Taavet Koosapoeg naeris. Manda löi kokku rusikaid ja kisas:

— Peeter, vares oled, kui ei löö maha seda kukeobadust!

Taavet Koosapoeg ütles:

— Olete kadedad, tean! Sellepärast, et ehitatan uue maja ja kasvatan piimutroki kanu. Olete kadedad ja õelad nagu penid! Hõikas Mandale vihaselt:

— Mis sa's pead omal seukesi nüblükuid, kes vajuvad laiaks kuke käes nagu koogid. Muretse ka piimutroki kukk ja piimutroki kanad. Ehita uus maja ja ela nagu pursui!

Manda laotas käsi. Enne kui jõudis vastata, käratas Peeter:

— Kau ära, Manda! Naine alati nokkapidi meeste vahel! Ja Aali kamandas:

— Mis sa kisendad seal! Kasi tuppa!

Manda, enne kui lahkus, kisas:

— Saadana pursui! Tohmane! Kuke pead sa tapma, muidu lähme veel kohtusse! Manda lahkus.

— Sinu kanakonnade pärast ma küll oma kukke ei hävita, ega lähe ka kohtusse! hõikas Koosapoeg talle järele.

— Siis hävitan mina, äh!

Peeter raputas taas piitsa. Hävitan ise, mõistad! Roikaga lõõn maha nagu varese!

— Pole sa veel lõõnud maha varest, ega

löö ka kukke. Muretse ise omale kukk ja noti siis, kui löbu teeb äss!

— Arvad, et lasen sõtkuda sandiks kõik kanad! Ega ei lase ühti! Maha löön obaduse kas või täna! Lasen püssiga, kuuled, äh!

— Sul põle püssi luba, Peeter! Põle ka jahiluba. Pead ikke lööma roikaga, nagu varese! naeris Koosapoeg.

Peeter Punabu astus talle lähemale. Patsutas piitsavarrega talle vastu kõhtu. Urises:

— Ää sa, sitikas, jorise, äh! Roikaga saad sinagi, va' pursui, kui hakkad palju hooplema! Ent Koosapoeg surus oma piitsavarre otsa talle vastu rindu. Tõukas eemale, ütles:

— Ää koputa ühti, varesevihtleja!

Aali tõi pesukurika selja tagant nähtavale.

— Saadana näljarotid! hirvitas Koosapoeg. Tõmbas hobusele piitsaga ja kadus kaugusse. Punabu näitas rusikat ja karjus:

— Ää sa sõida ühtigi minu saviaugule! Korstna kisun sul maha, kui peaksid sealt tooma pihutäitki! Päh! Peeter sülgas. Tema ütleb „näljarotid“ ja ise sõidab minu saviaugule. Oodaku!

Aali jätkas:

— Niigu kurikat nägi, nii läks. Kartis, sinder!

Peeter vajus vihaselt tuppa. Aali keksis uhkelt järele.

Tunni aja pärast Taavet Koosapoeg tuli tagasi saviaugult. Peeter Punabu astus talle vastu. Aali samuti.

— Tõid savi näljaroti saviaugult, ütles Peeter. Viid jalamaid tagasi, ennekui toon politsei! Haaras Koosapoja hobuse suudmeist.

— Viid jalamaid tagasi, ennekui toon politsei! kordas.

— Ei mõtlegi viia! urises Koosapoeg ja hirvitas. Kaks koormat toon veel, siis on jagu täis. Siis saan valmis korstna ja ahju. Rohkem põle vaja. Siis võid saviauku istutada lilled kui igatsed!

Kuid Peeter Punabu kiristas veelkord:

— Viid jalamaid tagasi, ennekui toon politsei! Aali kiinnitas:

— Ikke, et toome politsei!

— Sitikas, ka piriseb! ütles Koosapoeg Aalile. Ja jätkas:

— Mitte midagi ei vii tagasi. Siis toon ka mina politsei ja nõuan tasu pullipäevade eest, mida sa pole teinud kolmel aastal! Mida's hakkad sööma toda savi või söödad sigadele, äss!

Peeter Punabu põrnitses.

— Tahan, et viid tagasi! Muud midagi! ütles.

Taavet Koosapoeg laksatas hobusele piitsaga. Suudmed vallanesid Peetri käest. Hüppas vankri šervale, kiristas:

— Hullumeelne! Ja sõitis edasi.

Manda karjus läbi akna:

— Peeter, too politsei! Lase teeb podrokul-

li! — Koosapoeg hõikas eemalt:

Kadedusehunnikud! — — —

Ent Peeter Punabu ei läinud tooma politseid. Rakendas vankri ette hobuse, laadis sõnniku vankrile, viis selle saviaugule.

Taavet Koosapoeg ei tohi sealt enam tuua savi. Peab tapma kuke ja võtma tagasi sõnad: näljarotid ja hullumeelne. Viis veel teise ja kolmanda koorma ja täitis saviaugu sõnnikuga.

— Lase urgitseb nüüd ja istutab ise lilli, oinas, ütles ta Aalile, kui auk oli täidetud sõnnikuga.

— Nüüd jääb maja korstnata, eh-eh-eh! naeris Aali südamest.

— Eks ta's lase suitsu aknast, kiinnitas isa.

— Paras sindrile, eh-eh-eh! naeris Aali uuesti. Lase ütleb veel: näljarotid ja hullumeelne! Aga sellele kukele teeme teine kord, nii et! Tänaгу Jumalat, et jäi täna ilma, eh-eh! Ronisid vankrisse ja sõitsid koju selles teadmises, et naaber Koosapoja korsten jääb pooleli.

Ent Koosapoja korsten ei jäänud pooleli. Hommikul Peeter Punabu leidis koplust uue saviaugu. See oli tekkinud endise kõrvale.

Ja sealt oli viidud savi mitu koormat. Punabu seisis kaua endamisi augu äärel. Pigistas käed rusikasse. Tagus vastu rindu. Kiristas:

— Orikas! Sülgas auku kaks korda. Lõi uuesti vastu rindu. Kisendas:

— Seda ma tasumata ei jäta! Oh sina igavene hundihammast! Oh sina sarvik! Aga sulle ma tasun! Tasumata sulle ei jäta, orikas! Peetri sõnad kajajasid metsas.

Kuid Aali küsis:

— Mis moodi sa tasud? Ütle, isa, mis moodi sa tasud?

— Seda näeme hiljem! kähistas Peeter. Lase toob korstna katuse alt välja... Va häbematu mees! Risu kellegi naaber!

Eit õrritas kodus:

— Tingimata tasu! Vares oled, kui jätad nõnna! Küll on pursui! —

Õhtueeli kisas Aali:

— Katusel! Vaata, isa, ta ongi katusel, see potisepp Pihlakas!

Istuski katusel potisepp Pihlakas. Ladus korstnat.

Peeter Punabu vaatas välja aknast, urises: Lase laob homme uuesti!

Eit laskus rinnuli lauale. Küsis:

— Kas see aga peaks tulema — alla?

— Tuleb küll! Kõiega! kiinnitas Peeter.

— Ikke tuleb — kõiega! tõendas Aali ja lipas välja.

Tahtis näha Koosapoja Karlat. Tahaks teada, kunas potisepp Pihlakas saab korstna valmis. Ja siis ta tahaks öelda veel, et kui saab täna valmis, las' siis laob homme uuesti. Ent Karla oli kogu aeg uue maja juures ega teinud Aalist väljagi. Aali hõikas:

—Karla, tule seie!

Karla vastas:

—Ole vait!

Ei saanudki nii Aali Karlale seletada toda korstnalugu. Oigugi et see hirmsasti kipitas südamel.

Õhtupimeduses läksid nad. Peeter Punabul seljas kõis. Aalil kaasas pesukurikas — igaks juhuks. Aali pidi ronima Koosapoja uue maja katusele. Peeter Punabu pidi jääma alla.

—Võta kõie ots! sosistas isa, kui nad seisid maja ees.

—Kas see ka piab? See on vana kõis, küsis Aali.

Ära lorise! Mine nüüd! Aga tasa! Aali ronis katusele. Kõis lohises järele. Tuul vilistas uluall. Nagu õudne oli.

—Ära sa kaugele mine! Aali hõikas. Tule redeli piale!

—Kas pead, saadan, suu! torises vana-mees. Missa kisad! Saada seokest asjale, äh!

Aali siirdus kõrgemale. Pööningul nagu kobistas keegi.

—Kas sa oled redelil, isa? Lakas nagu kõnniks keegi! Aali hääl värises.

—Tule, harakas, alla! Argpüks, seoke! Peeter kiristas hambaid.

Kobiski Aali alla.

—Ega sest midagi tule! teatas ta isale.

Isa raputas poissi nagu laastu.

—Vares! ütles. Missa kisad öösel! Nagu hiir püksis.

—Noh kui sial kõndis keegi! seletas Aali vaidlevalt.

—Missa jorised! Keegi ei kõndind seal! Katsu nüüd olla vait! Ja Peeter Punabu ronis ise katusele.

Samal ajal hakkas haukuma Koosapoja koer.

—Nägi, sinder! Isa, tule alla! Koer vist nägi. Tule ruttu! hõikas taas Aali.

Peeter Punabu sülgas. Saatis kõie alla lakstatades. Ronis ise järele.

—Oleksid pidand, ritsikas, jääma koju! Madu! Tõukas poissi ja vajus pimedusse. Aali lonkis nukralt järele....

Järgmisel hommikul Koosapoja Karla tuli Punabule. Teatas Aalile:

—Täna me tapsime oma kuke ära!

Aali silmad suurenesid. Ta küsis:

—Mis te tast siis ära tapsite?

—Isa ütles, et ei ole hea, kui on tüliõunaks.

—Mis õunaks? küsis Aali.

—Kassa siis ei tea, misse tüliõun tähendab? Aali mõtles. Ütles siis:

—Tüliõun. Ah soo! Tian küll. — Kes selle

kuke siis õieti tappis. Kas isa? lisis.

—Muidugi isa. Ega siis mina teda tapp! rääkis Karla.

—Kas sai korruga pea maha? Aali küsis.

—Sai küll! Mis see siis terava kerve ees pidas.

—No! Aali mõtles. Ja küsis:

—Misse teie koer ööse nii hirmsasti haukus? Karla vastas:

—Ega mina tia. Kas sa kuulsid?

—Kuulsin näh! Tahtsime isaga tuua teie korstna alla, aga koer, sinder, hakkas jälle haukuma.

—Seda meie isa kartiski. Ütles, et ega Peeterit uskuda tia. Äkki kisubki korstna alla või pistab majale tule otsa. Arvas, et sellepärast piab ikke jälle ära leppima.

—Ah nii! veeretas Aali. Kas teil savi on veel? küsis.

—Ega ei ole küll! Mis korstnast üle jäi, panime laele. Sinna oleks veel vaja. Ega teie isa vist enam luba? rääkis Karla.

—Sellepärast need laelauad ööse rägisesidki! Aali ütles poolenisti endamisi.

Mõtles. — Vast isa lubab. Lähen küsin! Aali lippas tuppä. Karla jäi ootama.... Aali tuli ja teatas:

—Ütlesin isale, et tapsite kuke ära, et teie isa tahab leppida ja et teil on savi vaja. Isa ütles, et toogu pialegi august. Et mis sest ikke keelata, ega see raha maksa! — Ütles Aalile kõrva sisse: Isal on läinud ka viha üle! —

Kodu Karla teatas oma isale:

—Punabu saviagult võib jälle savi tuua. Peeter lubas. Ütles, et mis sest keelata. Ega see raha maksa! Punabu Peeter polegi enam vihane!

—Peeter on järeleandlik. Aga see Manda! See on sarvik! rääkis Taavet Koosapoeg oma eidele. —

Öhtul Karla tuli tagasi Punabule.

—Isa kutsus teid meile! teatas Aalile ja Peetrile. Isal on viina!

Punabu mõtles, näppides habet.

—Kuhugi sa'i lähe! käratas eit.

—Lähme, isa! mangus Aali.

—Ma lähen! kinnitas Peeter. Riid ikke ei sobi naabrite vahel.

Eit põrnitses. — Kuhugi sa'i lähe! kordas. Lased sõimata suu-silmad täis ja nüüd lähed veel sinna, ogar!

—Kui juba naised hakkavad kamandama, siis lähen kiuste!

Peeter läks toast. Aali kannul. —

Koosapojal auras kukk laual. Viinapudel oli kõrval.

—Eite ei toond? küsis Koosapoeg.

—Ei tulnd! teatas Punabu.

—Sul on kõvasüdamega ja kange eit!

—On pisut kõvasüdamega jah. Seda sorti teine!

Istusid lauda. Tõstsid klaasid ja rüüpasid. Hammustasid peale kukeliha.

—Lepime jälle ära!

Koosapoeg ulatas käe. Oleme naabrid ja elame rahus nagu muiste, jatkas.

—Olgu piale! Oma koerad kisuvad, oma koerad lepivad! tõendas Peeter.

—Sedasi jah! Nüüd põle enam kukke tüli-õunaks! ütles Koosapoeg.

Naeris. Ja Peeter naeris. Siis ütles:

—Eks sa too savi sialt uuest august. Ega mina keela!

Nad rüüpasid jälle.

Aali näris kukekoiba ja mõtles:

—Pole enam piimaroka-tõugu suurt kukke, kellega kakelda. Kelle kaela väänaks kõverasse, nii et käiks kukal õieli.

Talle valgusid pisarad silmi.

Ja hakkas ääretult igav.

KUI MA TULIN TAGASI...

sa

„Ei armasta sind?“ katkestas ta vallatult. „Sa oled ainukene mees maailmas, kellega tahan abielluda. Nüüd tead sa seda!“

Meie väike kodu sai meile paradiisiks, kuhu ühtki tormi ei pääsenud. Elsa oli minu madonna ja mina tema ori. Kõik, mis ta tegi ja ütles, leidsin olevat oivalise. Kui sündis meile poeg Kurt, oli Elsa väga haige ja mind pures hirm, et kaotan ta. Siis oleks ka minu elu olnud mõttetu.

Kahe aasta pärast sündis Ingrid. Ta oli mustajuukseline ja pruunisilmaline, nagu mina.

„Temast kasvab kord iludus!“ ütles ema uhkusega.

„Vaevalt küll, kui ta minu moodi on!“ naerisin mina ja suudlesin oma naist.

Märkasin peagi, et kulud üha suurenesid. Aga Elsal oli imeline oskus majapidamist korraldada. Pean ütleva, et meil ei olnud kunagi rahapuudust. Elsa riietus alati moodsalt ja lapsi ehtis ta kui kukke. Mitu korda tänas saastust, et olin saanud sellise naise, ja mitugi korda ütlesin talle endale, kuidas ma teda hindan ja imetlen. Selliseil korral naeris ta vaid ja suudles mind.

Elsa ja mina teenisime ühes ja samas äris. Elsa on minu naine. Kuis oskan ma teda kirjeldada? Ta oli muutlik nagu aprillituul, võis nii kergesti nutta ja naerda. Meestele meeldis ta väga. Tema õrn, sale kuju, peen ovaalne nägu ja imelised sinised silmad — kogu ta väike isik tegi minu ta orjaks. Elsal oli palju imetlejaid, sellepärast näis mulle otse uskumatu, et ta eelistas mind. Ma olin vaene. Võib olla näisin ma meeldivana. Mõned naised olid mulle seda öelnud, ise pidasin end tavaliseks inimeseks.

Armusin meeletult Elsasse, ja kui arvasin märkavat, et ta ka minu suhtes ükskõikne ei ole, palusin teda minuga abielluda. Ta löikäed mu kaela ümber ja ulatas mulle oma ilusa, punase suu: „Miks ei öelnud sa mulle seda juba varem,“ sosistas ta. „Olen nii kaua oodanud.“

„Ma ei lootnud!“ vastasin. „Ma arvasin, et

Siis juhtus midagi õige ebameeldivat äris, kus me töötasime. Inventuuri tegemisel leiti hulk kalleid daamirõivaid kadunud. Tekkis suur segadus. Midagi sarnast ei olnud varem juhtunud. Meie kõik tundisime endid ebameeldivalt puudutatud. Müüjad ei olnud kõik kauaegsed teenijad ja usalduse võitnud. Kahtlus langes kõige nooremale müüjannale. „Mulle ei ole kunagi see tüdruk meeldinud,“ ütles mu naine. „Ta näib kaval ja ei julge inimestele silmi vaadata.“ Ta kuulati üle, kuid ta tõestas oma süütuse. Kes võis olla varas? Direktor otsustas pöörata eradetektiivi poole.

Ühel õhtul koju tulles leidsin oma naise voodis lamamas ja nutmas. Ta oli hüsteerikas ja ma kartsin, et ta oli saanud närvivapustuse.

„Aga kallis, mis on juhtunud?“ küsisin, ise hirmust kahvatu. „Oled sa haige? Kas on juhtunud midagi halba?“

Ta vaid eemaldus minust ja nuttis. Ma ei teadnud, kuidas toimida. Lubasin arsti kutsuda.

„Ei, ei!“ hüüdis ta metsikult käsi ringutades. „Sa ei tohi seda! Ma tahan surra, surra!“

Sonis ta? Tal ei olnud palavikku. „Elsa,“ ütlesin paluvalt, „kas sa ei ütleks mulle, mis sind vaevab?“

Ta võttis käed silmilt ja vaatas mulle hirmunud pilgul otsa.

„Eerik,“ kuulsin teda sosistavat, „mina võtsin need! See olen mina... mina varastasin.“ Siis viskus ta uuesti voodile ja nuuksus.

Tundsin tõuget südames ja haarasin toolist kinni. „Mis sa ütlesid?“ algasin ma nii rahulikult kui suutsin. „Ma ei mõista, mida tahad öelda.“

„Mina... mina varastasin need rõivad!“ sosistas ta vaikselt häälel, ja ma tundsin, kuidas terve ta keha värises. „Juba kolm aastat tegin seda. Nüüd alles märgati.“

Tõmbusin tagasi ja vaatasin teda hirmunult, suutmata lausuda ühtki sõna.

„Eerik, löö mind, surma mind! Ma olen seda väärt! Aga raha ei jatkunud meile kunagi. Lapsed vajasid ju riideid ja hoidja nõudis palka. Meie lõbutsesime ju hästi. Raha ei jatkanud! Siis hakkasin ma rõivaid võtma ja neid müüma. Keegi ei märganud seda. Algul ma ju mõtlesin seda tagasi maksta. Nüüd on seda juba nii palju — oo, Jumal!“ nuuksus ta ja haaras mu käed. „Kas saadetakse mind nüüd vanglasse? Aita mind, Eerik! Ma hullun, kui sellele mõtlen! Ennem suren!“

Istusin halvatusena. Kuid järsku nagu muutus mu aju kristallselgeks ja ma võisin mõelda loogiliselt ja rahulikult. Minu naine oli varastanud! Elsa oli varas. Igal hetkel võis see avalikuks saada. Teadmise tema kuriteost ei vähendanud minu piiritut armastust. Pidin iga hinna eest ta päästma! Ja ma teadsin juba mil viisil!

„Elsa väike,“ ütlesin trööstivalt ja sülelesin teda hellalt. „Nüüd ole üsna rahulik. Sind ei saadeta vanglasse, sa ei tarvitse laste juurest ära minna. Ma võtan süü endale, Elsa! On parem kui mina kannan karistuse. Ei, ära ütle midagi! Mees suudab seda paremini kui naine. Ütlen lastele, et sõidan ära. Sina müügi pead edasi töötama omal kohal. Küllap mina tagasi tulles leiän tööd. Vaata sõbrakene,“ jatkasin ma, „on sagedam nähe nüüdsel ajal, kui mees astub mõne valesammuga, loeme ju sellest iga päev ajalehest. Sellele ei panda gi rõhku. Aga kui naine seda teeb, räägitakse sellest palju rohkem. Nõutakse nagu rohkem naiselt. Andestan sulle, Elsa, ja ma mõistan, et tegid seda minu, meie pärast.“

„Ei, Eerik, sa ei tee seda, sa ei tohi seda teha!“ hüüdis ta ja haaras minust kramplikult kinni. „Kuidas saaksin ma minutitki rahu, kui tean, et oled vanglas ja kannatad süütult minu pärast! Ei, lase mind surra, lase mind surra!“

Ei, Eerik, sa ei tee seda, sa ei tohi seda teha!

„Mõtlen lastele!“ ütlesin kiigutades teda süles nagu väikest, kurba last. „Küll näed, et aeg möödub ruttu. Saan võib olla kaks, kolm kuud.“

Järgmisel päeval teatasin direktorile oma „stü.“

„Mis te ütlete?“ pahvatas ta sunnitud naeruga.

„See on nii,“ vastasin rahulikult ja ulatasin talle varastatud roheline siidkleidi.

Direktor ohkas sügavalt, pannes käe mu õlale. „Teie olite küll viimane, kellest võisin seda oodata. See on uskumatu! Teie saite ju head palka ja teie naine samuti. Varastada!“

„Elasin ülejõu,“ vastasin kohmetult. „Vajasin raha, ja siis — siis varastasin! Mu naine ei tea sellest midagi. Temale on see suureks hoobiks.“

Kaasametnikes tekitas minu tunnistus suurt ärevust ja pahameelt. Üksteise võidu avaldati minu naisele kaastunnet.

Mind mõisteti vangi. Lastele olin öelnud, et sõidan ära hulgaks ajaks. Kuuldes seda, ütles Kurt:

„Isa, kas tood minule auto, kui tagasi tulled?“ Väike Ingrid ronis mu põlvile, asetas oma käed mu kaela ümber ja palus, et tooksin kaasa väikese mängupliidi, kannude ja kastrullidega. Lubasin seda. Suudeldes neid pidin kõige jõuga end kokku võtma, et näida rahulikuna.

Ma ei kirjelda oma elu vanglas. See oleks jäänud ainult episoodiks mu elus, mille oleksin unustanud, kui mitte...

Elsa kirjutas mulle sageli. Armsaid, õrnu kirju. Mõne aja möödudes tuli reid üha harvemini ja neis ei olnud enam endist armsust ja soojust. Või kujutlesin ma vaid seda? Mulle oli see valus, talumatu. Igatsesin end haigeks oma naise järele.

Minu vabastamise päev läheres. Sageli olin mõelnud meie jälleägemisest. Kuidas naine sööstub mu käte vahele, nuuksudes rõõmust...

„Varsti tulen ma, mu armsam.“ kirjutasin naisele. „Suudad sa mõista, mida tunnen? See on, nagu astuksin taevariiki. Nädala pärast oota mind vangla ees, Elsa! Ma ei suuda enam kirjutada, olen nii erutatud ja õnnelik.“

Suur, igatsetud päev jõudis kätte. Olin lootnud, et too päev on päikesepaisteline, kuid oli vaid hall udu ja rõskus. Mulle ikkagi tõusis päike, omas soojuses ja hiilguses, kui nägin Elsat, oma naist, kes mind ootas. Sööstsin ta juure! Tahtsin ütelda talle, mida tundsin sel silmapilgul, kuid hääl katkes.

„Tule Eerik!“ ütles ta närviliselt. „Ma ei taha, et meid siin nähakse. Auto ootab.“

Kodus oli kõik endine. Värsked lilled igalpool vaasides. Lapsed rõõmustasid tormiliselt uute kaasatoodud asjade üle.

„Tead, isa.“ ütles Kurt korruga, „üks pois ütles, et sa oled vangis, aga tead, mis ma siis tegin?“ jatkas ta uhkelt. „Ma sülitasin ta peale. Kaks korda, isa!“

Elsa oli mind tervitanud, suudelnud ja öelnud, kui rõõmus ta on, aga ta ei olnud endine. Ta rõõm näis kuidagi tehtuna.

„Elsa,“ ütlesin ja võtsin ta pea oma käte

vahele. „Oled sa tõesti väga rõõmus, et ma tagasi olen?“

„Mis rumalusi sa räägid?“ naeris ta. „Ma peaaegu olen haavunud.“

Haarasin ta metsikult ja katsin ta näo kuumade suudlustega. Ma olin kodus, kodus oma armsama juures!

Mõne aja pärast sain koha ühe vana sõbra juure. „Ma usaldan sind,“ ütles ta ja pigistas mu kätt, „olen sind alati usaldanud.“

Punastasin. Kas aimas ta, et see oli mu naine?

„Kuule Elsa,“ ütlesin ühel päeval, „mis sa arvad tollest härra Frohmanist, kes on tulnud minu asemele kontorisse?“

„Jaa,“ ütles Elsa punastades, „ta näib olevat päris kena inimene...“

Miks ta punastas? Miks oli ta nii närviline rääkides tollest mehest? Miks oli ta nii muutunud? Ta ei tulnud kunagi enam vallatades suudlema ja kallistama. Oli ta sootuks unustanud ohvri, mille tõin? See tegi mulle haiget, ma muutusin raskemeelseks, mu rahu oli kadunud.

„Elsa,“ ütlesin ühel õhtul, „miks oled sa nii isesugune minu vastu? Oled sa minule millegi pärast pahane? Miks punastad, kui jutt on härra Frohmanist? Niipea kui tollest mehest rääkida, muutud sa närviliseks ja su vastused on ebamäärased. Oled sa armunud temasse?“

Ta võpatas ja vaatles mind vihast välkuvail silmil. „Keelan sulle mind sarnaselt kõnetada! Sinu rumalad kahtlustused on minule alandavad.“

Elsa oli armunud tollesse mehesse. Kuues meel ütles mulle seda. Kui kaua oli see juba nii olnud? Kuidas oli see võimalik, et sel ajal, mil olin vanglas, kandes tema eest karistust, võis tema mõelda teisele mehele?! Ma pidin selgusele jõudma.

Ühel õhtul otsustasin oma naist luurata. Ta pidi jääma kauemaks tööle nagu nii sageli viimasel ajal. Ootasin teda tänaval meie kodu lähedal. Kell lõi kümme. Pool üksteist! Viimati tuli mu naine saadetuna pikast, saledast mehest. Nad sammusid üksteise vastu surutuna, mees hoides naist käealt. Ma järgnesin neile! Mu silme ees tuhmus, pigistasin sõrmi nagu oleksin hoidnud laskeriista. Seal läks mu naine oma armukesega! Nad seisatasid pisut cemal meie majast ja lahkudes suudlesid kaua.

Elsa läks majjaa ja ma järgnesin temale.

„Ei, aga kus siis sina käisid?“ küsis ta teeseldud rõõmuga. „Ma jäin veidi hiljaks, ei saanud varem!“

„Ma nägin,“ vastasin rahulikult ja lähenesin temale. Võtsin ta käsivarrest nii kõvasti, et ta kiljatas.

„Oli sul raske lahkuda oma armukesest?“ küsisin jäise pilguga. „Lugesin teie suudlust!“

Ta karjatas ja vajus toolile. „Sina, sina luurasi minu järele?“ kogeles ta ja surus käe südamele.

„Kas sa armaštad seda meest, vasta!“

„Ei!“ hüüdis ta ja naeratas mulle oma veetlevat, nõiduslikku naeratust. „Kuis võid sa seda arvata? Sa eksid täiesti, Eerik. See oli vaid väike flirt, mida kõik mu sõbrannad harrastavad. Ma tundsin end nii ükski, kui sa olid ära, nii kurvana ja mahajäetuna. Härra Frohman oli alati nii kena ja hoolitsev minu vastu ja täna õhtul olin rumal küllalt lastes teda end suudelda. Armas Eerik, andesta!“

Ta surus end mu vastu ja vaatas ülesse suuril süütuil silmil. Ta oli väga ilus nii, kuid ta oli kaotanud võimu minu üle.

„Ära valeta!“ ütlesin lühidalt. „Korralik naine ei alanda end niivõrd, et flirdib võõra mehega sel ajal, kui ta oma mees kaanab vanglas karistust, mida õieti naine oleks pi-

danud kandma. Elsa, praegu oled mulle täiesti ükskõikne. Ma ei armasta sind isegi nii palju, et võiksin sind vihata. Oled mulle täiesti võõras! Ma ei mõista, et võisin tuua sulle sellise ohvri! Ei,“ lisasin ma tasa, „ma ei teinud seda sinu pärast, vaid laste...“

„Eerik, Eerik!“ nuuksus ta. „Andesta! Ma luban...“

„Sa ei tarvitse lubada,“ katkestasin teda külmalt ja tõukasin tema enesest. „Sinu teguviis väärrib põlgust.“

Ma ei lahkunud oma naisest. Laste pärast ei teinud ma seda. Väikesed, süütud olevused ei tohtinud kannatada meie pärast, nemad ei tulnud ju siia maailma omal tahtel. Nad olid neis aastais, mil ma ei tohtinud rõõvida neilt ema. Kuid minu ja Elsa vahel on kõik lõppenud. Oleme mõlemad õnnetumaid inimesi maailmas.

Tuut

Tuut — see on päikese ja janu, reetmise ja tapmiseiha maa. Ta asub Kesk-Saharas, põhjapoolse pöörijoone ja viieteistkümnenda laiuskraadi ning viienda läänepikkuse ja viieteistkümnenda idapikkuse meridiaani vahel.

Leegitsev päike ja liiv, lõpmatu liiv — see on esimene mulje sellest maast. Sadade kilomeetrite kaupa liitub veetus, päikesest lõõmavas kõrves üks liivaluude teisele. Kus neid aga ei leidu, on alasti, kalk kaljupind. Orud ja mäed, väheste eranditega, on täiesti paljad ja viljatud. Siiski leidub siin, kuigi sadasid kilomeetreid tüksteisest eemal, nn. kaameli-oaase, ilusaid, viljakandvaid rohumaid. Siia koguneb vihmakuude veebruari ja märtsi jooksul vett, mis siin hoidub kauemat aega. Need kalgist, tühipaljast liivakõrvest ümbritsetud väikesed oaasid on sageli väga idüllilised ja tunduvad kui saared mõõtnatus ookeanis. Siin kasvab datlipalme, mitmet liiki tamariske, korgitammesid, toredasti õitsevaid oleandride ja hüglakaktusi. Kummipuu, mille varjus tihedasti igasugu rohte ja lilli, kasvab siin nelja kuni kuue meetri kõrguseks! Ent laululinde ei kuulu Sahara oaases iialgi, sest kõik meie laululinnud, kes talvitavad Aafrikas, on siin eranditult tummad. — Ainult lühikese kevade jooksul, kuni leidub vett, õitseb siin elu. Suvel sureb kõik päikese kuumade kiirte all, ja surmavaikus valitseb igalpool. Päevadekaupa võib siis laiade steppide õudses üksilduses vett otsida, ja kui leidub mõni kaev — need on siin kõik väga sügavad — siis on vesi selles väga halb, sageli roiskunud ja tarvitamiskõlb-

matu. Ent vee- ja taimeestikuvaesusele vaatamata on sel maal võrdlemisi rikkalik loomastik: pantrid, häänid, saakalid, antiloodid, gasellid, arvukad rõõvlinnud, paljud roomajad, ja teatud aegadel miljoneid rohutirtse. Tuatikaljude vahel liiguvad kaljukits ja metseesel.

Lõuna pool, umbes kahekümnenda laiuskraadi all, võib juba ka kohata jaanalindu, kes väikestes karjades kihutab läbi steppide, ja kama-rebast ta väärtusliku kasukaga. Mägedes leidub igalpool sinist, väga ohtlikku sarv-viprit, Põhja-Aafrika ainsat mürgist madu.

Teekonnal lõunapoole tegime tähtsa avastuse. Jõudsime ühe järve äärde, mida pärismaalased Tassil'iks nimetavad ja mis minu kaardil ainult soola-soona oli märgitud. See järv, mis üks suuremaid Põhja-Aafrika veekogusid, on ligikaudu 100 kilomeetrit pikk ja muutuvalt kolmkümmend kuni kuuskümmend kilomeetrit lai ja väga kalarikas. Ta koosneb õieti kahest osast, suuremast ja väiksemast mis omavahel ühendatud umbes kahekümnekilomeetri pikkuse veeribaga. Ta suurim sügavus on vaid 20 meetrit. Ei olnud näha ei juure — ega äravoolu-jõge. Ta kohati läbipaistmatud mudased, kõrgete papüürusepõõsastega, oranži- ja leivapuudega, korgitammedega, kaktustega, oleandritega, meloonidega ja üksikute datlipalmidega läbi kasvanud kaldad kihavad veelindudest, eriti aga metspartidest, kes meile olid oodatud jahisaagiks. Kogu läänekaldal ja osalt ka lõunapool leidsin terved väljad metsikult kasvavat tubakat. Need olid kuni meetri kõrgused põõsad, pikkade, kitsaste lehtedega ja väikeste punaste õitega. Leidsime

selle metstubaka suitsetamisel päris meeldiva olevat, pehme ja aromaatsed.

See järv on väga üksik, madalate kinkude vahel, mida ümbritsevad vägevad liivaluited. Inimesi läheduses ei elutse. Rändsuguharud ja karavanid hoiduvad temast eemale, sest ta mudaseilt kaldailt tõusevad mürgised palavikuaurud, mis varahommikuti ja õhtuti tihedais sinakais udupalakais matavad kogu järve. Ent sellest järvest hoidutakse eemale ka krokodillide pärast, keda siin leidub suurel hulgal. Nägin neid hiiglakarjadena liikumatult mudas või liivas lamamas. Oli väga silmatorkav, et kõik krokodillid, mis maha lasksimise, olid emased. Nagu igalpool Aafrika vetes, nii ka Tassili järves leidub õige vähe isaseid krokodille. Selle põhjuseks on, et isased jooksuajal üksteist armutult hävitavad. Nende metsikute elu-

Tütarlaps Tuatist.

kate võitlused sel ajal pakuvad õudset pilti ja lavastuvad mõirgamise ja ähkimise saatel kalda lähedal vees. Need lahingud lüüakse maha täiesti ükskõikselt pealt vaatavate emaste pilkude all ja on äärmiselt vihased ja ägedad, nii et vesi kõrgele üles pritsib ja verest punaseks värvub.

Krokodillid Tassili järves on väga kardetavad ja on alati kallaletungi-valmis. Meie üllatasime neid tihti lõunauinaku ajal ja lõime paljud neist püssipäradega maha. Krokodillid võimaldasid meile meie ühetoonilises elus palju ajaviidet. Minu araablased narrisid neid alaliselt ja meie saime tihti nende kohmakate, aga väga vihaste loomade üle naerda. Vahetevahel lubasid inimesed endile kaunis julma lõbu ja rõõvisid liivas lamavalt vanadelt krokodillidelt

nende pojad, milleks muidugi oli vaja teatud osavust. Nad tõid pojad laagrisse, mille olime üles löönud kingule kaks kilomeetrit järvest eemale. Peab tunnistama, et isegi neis kohutavais elukais emarmastust leidub. Poegade rõõvimise puhul ajasid nad meid tükk maad taga. Ühel päeval koguni üks hiiglasuur krokodilliema tuli otse meie laagri ette ja nõudis vihase ähkimise ja saba peksemisega oma lapsi tagasi. Krokodillide, muidugi ainult noorte, liha on õige maitsev.

Nägime Tassili järve ääres tuhandeid toonekurgi, kes, tulles oma kodumaalt põhjast, siin talvitavad. Kured on siia jõudes nii väsinud, et nad ei mõtlegi põgeneda, kui inimene neile läheneb. Lend üle Vahemere ja Atlase kõrgete tippude on kulutanud nende jõutagavara.

Erilise värvingu järvele annavad flamingod, kes arutul hulgal kaldal papüürose vahel ümber kõnnivad. Oli väga värvikas vaatepilt, kui üleshirmutatud linnud oma tiivad tõstsid ja roosakaspunase loorina õhtupäikeses purpurses paistes purjetavas lennus järve kohal tiirlesid. Olim alati väga rõõmus, kui usaldavad lumivalge, kohati õrnroosa sulestikuga ja karmoisinpunaste jalgadega linnud mind mu laagris külastasid. Tihti oli neid üle saja. Uhkete, mõõdukate sammudega kõndisid nad mu ümber, ja kui kuhugi läksin, järgnesid nad mulle kui kari lambaid. Nad muutusid mu heaksmeeleks vahel päris ligitükkivaks ja jultunuks, tungisid mu telki ja proovisid isegi mu taldrekust süüa. Kui me endi laagrist lahkusime ja edasi rändasime, saatis meid veel mitusada flamingot päev läbi kuni hiljaõhtuni.

Lõvid, keda aastate eest veel Tuati mägedes ette tuli, on siit peaaegu täielikult kadunud. Selle eest on aga pantreid, eriti Tintulluse kõrgendikul, kus nad meid alaliselt jälgisid, otse uskumatult palju. Pantrite järel kõnnib karjakaupa hääne ja šaakalad.

Üks raskemaid muhtlusi sel maal nii inimestele kui ka loomadele on kärbsed. Kus iial näha mõni põõsas, kihab pilvena rasvaseid, roheliselt sätendavaid lihakärbsed, kes on vallutanud kõik oasid. Meid tihti meie rännakuil ründasid kärbsete mustuhad, kes otekohe, ennekui endile ette saime siduda kaitserätid, suhu, ninasse, kõrvadesse ja silmadesse pugesis, nii, et meie mitme minuti jooksul sõna tõsisest mõttes ei saanud rääkida ega näinud ja kuulnud midagi. Naelade viisi rippus neid insekte meie kaamelite silmadel, kes sellise kallaletungi puhul kohe maha heitsid ja endi pead vastu liiva hõõrusid, et piinajaist vabaneda. Nii, näiteks, pidime imekauni, troopilises lopsakuses õitseva El-Hadž oasi, millesse olime jõudnud nädalapikkuse vaevarikka rännaku järgi ja kus lootsime end väljapuhata võivat, juba kahe päeva pärast maha jätma, sest meie ei suutnud võidelda kärbsete vastu!

Liisk on langenud!

7.

Arno Alexander'i romaan

Neiu noogutas pead. Siis lähenes ta aga Rebasele, vaatas talle uurivalt ja paluvalt näkku.

„Härra Rebane, palun, vastake mulle ühele küsimusele,“ palus ta. „Kuid palun, tehke seda ausasti. Mõelge enne hoolega järele — kas olete teie tõesti salaluure agent?“

Rebane eemaldus neiu juurest pahaselt mõned sammud.

„Mis siin veel küsida või järele mõelda on!“ hüüdis ta. „Olen seda teile juba mitu korda öelnud: jah, see ma olen.“

Neiu ohkas nüüd tasa ja ei lausunud enam midagi.

Järgmisel hetkel aga kustutas ta oma lambi.

„Mis see tähendab?“ küsis Rebane karmilt.

„Psst!“ sosistas neiu. „Kas teie ei kuule midagi?“

Nüüd kuulis ka Rebane samme. Need läksid aina kõvemaks. Sammude järele otsustades lähenes kusagilt 5—6 meest.

Seistes seal pimeduses, tundis Rebane järsku Leena kätt oma peos. Leena tõmbas teda kättpidi enda järele akna poole. Akende ees olid suured eesriided — nende varju pugesis nüüd mõlemad peitu. Selleks oli ka viimane aeg. Uks lükati lahti ja salkkond mehi, taskulambid ja põlevad küünlad käes, tormas sisse. Läbi eesriides oleva ahtakese praon nägi Rebane, et see oli Kustas ja veel 4 teist meest. Oma suureks imestuseks nägi Rebane, et nende hulgas oli ka komissar Raudsepp.

„Siin pole kedagi näha,“ sõnas Kustas.

Komissar oli ukse käepideme küljes ripenavat öökuue tükki märganud ja uuris seda tükk aega õige teraselt. Lõpuks keeras ta riidetüki kokku ja pistis kaenla alla.

„Edasi,“ käsutas ta süngelt. „Otsime läbi ka järgmised ruumid!“

Mehed lahkusid toast, ja Rebane tahtis juba rääkima hakata — kui kuulis teisest-kolmandast toast komissari ütlevat:

„Kas teil kõigil on relvad?“ Vaadake, et teie teete täpselt nõnda, nagu mina teile ütlen! Kas saite aru? Esimeses järjekorras võtame käsile Rebase, Palu ja ka selle Leena Kangru. Neile kolmele alles näitame...“ Raudsepp ütles veelgi midagi, kuid Rebane ei kuulnud rohkem.

„Kas kuulsite?“ sosistas ta Leenale. „Mis teie selle kohta ütlete?“

„Komissar on endale ometi viimaks saanud politseilist abi,“ vastas Leena. Nad ootasid veel mõne hetke, siis süütas Rebane tiku ja pani lambi uuesti põlema.

„Mina arvan — see asi siin läheb hädaohlikuks,“ pomises Rebane. Ta võttis laualt paberossi ja pani selle endale ette. „See komissar

Raudsepp teeb mulle rohkem muret kui salapärane „valge mees“. 4—5 tugeva mehe kaasabil võib ta palju rohkem kurja teha kui seni.“

„Milline on õieti teie arvamine selle „valge mehe“ kohta?“ küsis neiu.

„Olen veendunud, et Palul oli õigus, kui ta rääkis, et leidis laiba. Tapetu on aga mitu tundi surnud ja ta laip on nüüd kusagile ära viidud.“

„Nii? Ja Marie Stackbergi seletus, et temale tungiti kallale? Kuidas seletate seda?“

Rebane ohkas.

„Ma ei tea esialgu midagi seletada. Ainult nii palju on minu arvates kindel, et see kallal tungija ei olnud see laip, mille leidis Palu, ega ka mitte vaim. Vaimud ja surnud ei tule kunagi kellegi kallale.“

Leena Kangru oli istunud laua nurgale ja mängis paberossiga, mida ta aga ei süüdanud, olgugi et tikud olid sealsamas tema lähedal. Siis hüppas neiu laualt maha, lähenes Rebasele ning jäi ta ette seisma.

„Härra Rebane, kas teie ei tahaks mulle öelda, mispärast silmakirjatsete teie minu ees? Kas teie tõesti arvate, et ma teid läbi ei näe?“

Rebane vaatas talle imestanult otsa.

„Kuidas? Kuidas see oli?“ küsis ta pead raputades. „Teie süüdistate mind silmakirjatsemises? Teie — mind?“

„Jah,“ vastas neiu rahulikult. „Teie peaksite ju sama hästi kui komissargi teadma, kuidas on lood selle tapetud mehe ja ka „valge vaimuga“?“

Rebane ei saanud ikkagi veel midagi aru.

„Mispärast arvate teie seda?“ hüüdis ta.

„Kuidas võiksin mina seda teada, mida teab komissar? Teie nähtavasti unustate, et jõudsin siia lossi vähe aega enne teid... Ta vaikis, sest neiu pööras oma ilusa näo pettumusega temast ära.

„Ma poleks kunagi uskunud, et teie nii ruttu leiata uue vale eelmise varjamiseks,“ tähendas ta siis kurvvalt.

„Kuid — lubage, mina ei valeta ju sugugi!“ protesteeris Rebane. „Tõendan teile veel kord, et mina ja Palu jõudsimme siia lossi vähe enne teid. Sattusime siia samuti juhuslikult — nagu teiegi — otsides halva ilma eest varju.“

„Teie eksite, kui arvate, et mina sattusin siia juhuslikult,“ kõneles neiu edasi. „Mina tuln sellesse lossi tahtlikult, mu härra. Kui gi ilm on väga halb, ei hoolinud ma sellest ja riskeerisin kõigega ning — tuln...“

„Tõesti?“ hüüdis Rebane pilkavalt, sest ta ei uskunud nüüd enam ainustki sõna, mis Leena rääkis. „Ja milleks, mu preili, tulite teie siia lossi?“

„Kuna ma teadsin, et teie siin olete,“ vastas neiu väga tõsiselt.

Rebane naeris suure häälega ja vihaselt.

„Sel juhtumil teadsite teie ju rohkem kui ma ise. Sest — uskuge mind — viis minutit enne siia lossi tulekut polnud mul vähematki aimu, et mind siit võib leida.“

Neiu noogutas kurvalt pead.

„Ma mõistan, teie ei taha minu vastu avameelne olla. Kui teie nii just soovite, ega siis pole midagi parata. Kuid nüüd pean ma ka mõtlema oma elukutsele. Lähme edasi!“

Rebane nõustus sellega ja mõtles endamisi — kummale elukutsele neiu vihjas, kas näilisele ajakirjaniku ametile või oma tõelisele elukutsele — salakuulamisele?

Leena puhus lambi ära. Ka sellegi vastu polnud Rebasel midagi öelda, sest petrooleumilampi ei võinud ju tuppä üksinda põlema jätta. Mõlemad noored inimesed hiilisid nüüd jälle ettevaatlikult läbi pimedate ruumide ja pikkade õudsete käikude. Rebane oli uuesti süüdanud oma taskulambi. Kõikjal lossis valitses vaikus, väljas aga möllas tuisk edasi.

„Kus võib küll Palu olla?“ urises Rebane, kui nad olid jõudnud suurde ruumi, ja kui Rebane seda parajasti oma lambiga valgustas. Kuna keegi selle peale ei vastanud, pöördus Rebane ümber ja nägi imestusega, et Leena Kangru, kes veel praegu tema kõrval seisis, oli nüüd kadunud.

„Preili Kangru!“ hüüdis ta hirmunult. „Preili Kangru, kus teie olete?“ Siis kuulatas ta hinge kinni pidades. Kuid polnud midagi kuulda. „Noh, olgu siis nii,“ pomises ta siis. „Nagu soovite. Sel juhtumil lähen ma üksi edasi.“

Ta arvas, et neiu oli tema juurest vaikselt minema hiilinud. Polnud ju mõeldav, et inimene tema kõrvalt lihtsalt seletamatul kombel võis ära kaduda.

„Sel juhtumil lähen üksinda edasi,“ kordas ta kangekaelselt. Rebane ei tahtnud endale tunnistada, et Leena kadumine teda pahandas. Ta isegi tahtis selle üle rõõmustada. Hiljem ehk avanes võimalus neiu vangistada. Kuigi neiu oli teda nii väga pahandanud, tundis Rebane siiski, et ükski vangistamine polnud talle seni veel nii raske olnud kui — see. Võib olla tahtis tüdruk lossist lahkuda ja edasi sõita. See oleks hullumeelsus olnud, kuid neiu eelistas seda vist kindlasti vangistamisele. Rebane kehtas õlgu ja jatkas ruumide läbiotsimist. Ta oli vaevalt jõudnud astuda kümme sammu, kui kuulis põrandalaua tasast naksust.

Samal hetkel kustutas ta oma taskulambi ja tõmbus vaikselt kõrvale. Hüppevalmis nagu kass, ootas ta seal ja kuulatas. Kuid ta ei kuulnud midagi. Siis astus ta paar sammu edasi, ettevaatlikult, kobades. Samal hetkel kuulis ta jällegi põrandalaua nagisemist, kuid

ta polnud päris kindel, kas see ehk ei olnud ta enda jalaastumise tagajärg. Rebane kuulatas veel hetke pinevalt, ja siis teadis ta päris kindlasti, et keegi viibib selles toas. See inimene hiilis tema poole. Nüüd läbistas ta pead mõtte, et Leena võis kaduda ka hoopis teisiti kui tema seda oli arvanud.

Siis! Jälle! Uuesti kuulis ta nagisemist ja veel mingit lirtsuvat häält. Rebane otsis oma noa välja. Seda kandis ta alati enesega kaasas. Tal oli küll ka revolver, kuid pimedas oli tal sellest vähe kasu. Pealegi ta ei võinudki lasta. Pauk oleks ta ära andnud. Ka ei teadnud ta sugugi, kas ehk see seal pimeduses polnud viimaks tema sõber. Siin selles majas juhtus nii palju kummalisi asju, et millegi peale ei võinud olla kindel. Võib olla otsis ka see inimene ruume läbi.

„Kes seal on?“ hüüdis Rebane äkki kõvasti. Ta ei kõhelnud enam, kas ta toimis oieti. Noormees tahtis iga hinna eest selgust saada.

„Siin on Rebane!“ hüüdis ta veel kõvemini. „Kui teie kohe ei ütle, kes teie olete, siis ei tunne ma teie vastu mingit halastust!“

Talle vastuseks oli vaikus. Viimaks — tüki aja pärast kuulis Rebane kaugelt tüht mehehäält. See hääl ütles selgesti:

„Liisk... on langenud...!“ See kuuldus kuusagilt kaugelt paljude uste tagant. Rebane teadis kindlasti — see ei võinud olla see inimene, kes teda luuras siin pimedas toas. Ometi haaras Rebase südant külm hirmuviirg.

Jälle kostis kaugusest seesama õudne ja kriiskav mehehäält:

„Üks... kaks... kolm... tuld!“

Pikemalt mõtlemata tõmbas Rebane nüüd oma revolveri välja ja laskis hoiatuseks paugu vastu lae. Mujale ei julgenud ta lasta, sest ta ei teadnud, kus Leena võis olla. Kergesti võis ju kuul ka teda tabada. Juba pidi ta süütama oma lambi, kuid ei teinud seda siiski mitte, sest lambivalgus oleks ta asukoha vaenlasele avastanud. Äkki tundis Rebane oma näol jäist hingeõhku. Ei, see polnud jääne hingeõhk, see oli pigemini kuum, kuid Rebasele tundus ta jäisena.

Võõras õudne olevus lähenes. Nüüd oli ta juba päris tema juurde jõudnud. Rebane oli nii hirmunud, et ei olnud isegi kätt liigutanud.

Siis kuulis ta mitte kaugelt Leena kaeblikku häält:

„Appi! Aidake mind... Ta... tahab... mind... tappa...“

Nüüd kadus Rebase tardumus kohe. Ta viskus edasi, küll ettevaatlikult ja kätatult, kuid metsiku jõuga. Hetk hiljem põrkas ta kokku inimolendiga.

Rebane katsus seda kogu pimeduses kätega haarata. Tal õnnestuski see. Vasaku käega sasis ta kinni vastase juustest ja löi siis

paremas käes oleva noaga hirmsa hoobi. Kohe kuuldus pilkasest pimedusest kellegi oigamist. Rebane jõudis veel kuulda, kuidas üks nuga kukkus põrandale, siis haarasid kaks tugevat kätt tema kõrist kinni ja pigistasid. See pigistus oli nii tugev, et Rebasele ähvardas teadvus kaduda. Ta taipas kohe, et nüüd polnud enam mõtet kallale tungida, vaid ta pidi mõtlema enese kaitsmise peale, kui elu talle kallid oli. Aega polnud raisata, sest vastase käed klammerdusid üha tugevamini tema kõri ümber. Juba tundis noormees, kuidas tema teadvus hakkas tumenema.

Kas nüüd või ei enam kunagi — vilksatas mõte läbi Rebase pea. Mõne sekundi pärast on kõik juba hilja, kui ta nüüd kohe oma kõri ei suuda vastase raudsest pigistusest vabastada. Ta võttis kõik oma jõu kokku ja lõi noaga veel kord pimedusse, püüdes tabada nägematut vaenlast. Ta võis kergesti tabada ka ennast, kuid ta pidi riskeerima ehk surema. Lõök õnnestus nähtavasti. Vastase käed laskusid ta kõri vabaks ja pimedusest kuuldus vihasest urisemisest, mis küll vaevalt sarnanes inimese häälsusega. Niipea kui tundmatu käed lasid Rebase kõri lahti, langes noormees nagu jahukott põrandale. Kuid ta ei kaotanud siiski teadvust. Metsik tundmatu aga hiilis vaikselt sealt minema. Seda otsustas Rebane ta tasaste eemalduvate sammude järele.

Kusagil avanes uks. Siis kuulis Rebane jällegi selgesti käskivat häält:

„Üks... kaks... kolm... tuld!“

Rebane katsus ettevaatlikult oma kaela. Selles polnud suuremat viga, kuigi ta kõrvad kumisesid ja liikmed olid rasked, nagu läbi peksetud. Pikkamööda ajas ta enda püsti ja sammus tuikudes sinna poole, kust poolt oli kuulnud Leena häält.

„Preili Kangru!“ hüüdis ta tasase häälega. „Preili Kangru! Leena! Vastake siis ometi!“

Kuid ta ei saanud mingit vastust. Keegi ei vastanud temale. Kuna ta selgesti oli kuulnud, kuidas metsik tundmatu oli uksest välja hiilinud, siis julges ta oma lambi süüdata. Nüüd võis ta oma ümbrust lähemalt uurida. Vaevalt 4—5 sammu endast eemal leidis ta Leena meelemärkusetult lamamas. Neiu hoidis mõlemate kätega oma kaela ümbert kinni ja vaatas pärani silmil Rebase lambi tulle.

„Mis teiega juhtus?“ küsis noormees ja põlvitas neiu juurde maha. „Ärge kartke, see olen mina — Rebane.“

Rebane valgustas ka oma nägu, et neiu näeks, et see on tema. Vaevalt oli Leena näinud Rebase nägu, kui ta nägu virildus koledast hirmust. See äkiline muutus sundis kohkuma ka Rebase.

„Appi!“ hüüdis neiu järsku kõigest jõust. „Appi! Ta tahab mind tappa!“

18.

„Leena, rahustuge siis ometi!“ hüüdis noormees kohkunult. „Keegi ei saa teile ju nüüd enam halba teha. Mina olen nüüd ju teie juures, mina — Rebane!“

Neiu värises kõigest kehast, ja Rebasele meenus, et Leena oli ka varem kord end seliselt üleval pidanud, siis, kui nad pimedas toas teineteist vaenlaseks olid pidanud. Ka siis oli neiu temale niisuguse pilguga näkku vaadanud. Polnud kahtlust — Leena kartis teda — Rebase!

„Ärge kartke,“ sosistas ta. „Kuigi minu elukutse sunnib mind teid jälgima ja teid võibolla isegi vangistama, siis ei maksa teil põrmugi kartada, et ma teie elu kallale kipun. Niisugune mõte on ju päris hullumeelsus! Kas teie ei mõista seda, Leena?“

„Teie tungisite mulle seljatagant kallale... pimedas... seljatagant...“ oigas Leena. „Kas tahate seda salata? Teie pidite minu peaaegu ära kähkistama!“

Neiu võttis käed kaela ümbert ära ja Rebane nägi nüüd seal mitut suurt punast plekki, mis olid nähtavasti tekkinud pigistamisest. Rebane oli päris kindel, et tema enda kaela ümber olid samasugused plekid.

„Vaadake neid siin!“ hüüdis ta ja valgustas ambiga oma kaela. „Kas arvate, et ma need enesele ise pigistasin?“

Neiu silmadest paistis kirjeldamatu imestust. Siis — ohkas ta aga kergendatult.

„Siis oli see ikkagi keegi teine...“ ütles Leena tasa. „Ja mina arvasin... Andestage mulle, härra Rebane... Ma olin vist küll päris meelest ära. See kõik juhtus nii äkki... Ja meie olime ju siin päris üksi... Sellepärast ma siis mõtlesingi... Ma ei teadnud ju...“

„Hea küll, ärme räägime enam sellest,“ ütles Rebane märgatavalt külmalt. „Ja nüüd, kui teie saate käia, siis peame küll ruttama. Ma kuulsin nimelt kusagilt üht häält, mis kõneles väga kummalisi sõnu. Pealtnäha — päris mõttetuid sõnu... Jälle! Kas kuulete?“

Ja tõesti kuuldusid kusagilt kaugelt kriiskavalt ja väikeste vaheaegade järele jällegi samad sõnad:

„Liisk on langenud...! Üks... kaks... tuld!“

„See on nii kummaline,“ sosistas neiu kurtsetades. Ta ajas enda pikkamööda üles. Nüüd ei kartnud ta nähtavasti enam Rebase ja näis olevat rahulikum kui kunagi varemalt. Rebane ei jõudnud küllalt imestada, kui ruttu see inimene ennast sai muuta.

„Selle poisi pean ma igahinna eest kätte saama,“ siunas Rebane süngelt. „Meie peame nüüd ometi kord edasi minema. Võtke see revolver. Kui see sell minu käest ära lipsata ja põgeneda katsub, siis laske. Ma hoiatan te-

da enne ja kui ta sellest ei hooli, siis on ta tagajärgedes ise süüdi.“

Neiu noogutas nõustudes peaga ja katsus käia. Kuid ta ei saanud seda teha.

„Ma vigastasin kukkudes vist oma jalaliiget,“ kaebas ta õnnetult ja püüdis valust hoolimata kuidagi edasi komberdada.

„Ma ei usu, et meil on vaja kaugele minna,“ pomises Rebane. Ta ulatas Leenale oma käe, millest neiu kohe tugevasti kinni haaras. Nii oli tal palju kergem käia ja nad jõudsid ka kiiremini edasi. Õudset häält polnud enam kuulda. Leena ja Rebane pidid nüüd minema umbkaudu edasi.

Rebane oli kindlal arvamisel, et see mees, kelle häält ta kuulis ja kes nähtavasti kellegiga kõneles, ei viibinud täielises pimeduses. Kui see tõesti nii oli, siis pidid nad varsti valgust nägema.

Aegajalt jäi Rebane seisama ja kustutas oma lambi. Ta ootas siis, kuni ta silmad olid pimedusega harjunud, ja vaatas siis hoolega ringi, kas ehk kusagilt ei paistnud valgusekiirt. Kuid kui teraselt ta ka pimedusse ei vahtinud — ta ei näinud ometi midagi. Ja raske ohkega kustutas ta jälle lambi ära, et uuesti pimedas käsikaudu edasi minna. Samal hetkel kuulis ta jällegi õudset häält ja seekord õige lähedalt. Niipalju kui Rebane selle hääle tugevuse järele võis otsustada, pidi tema ja selle hääle omaniku vahel olema mingi uks. Need olid nedsamad sõnad ja sama hääl, mida ta oli kuulnud varemgi. Kuid alles nüüd torkas Rebasele kummalisel kombel pähe, et see mees oli kogu aja kõnelenud vene keeles. Varemalt polnud ta aga seda märganud.

„Seal peab ta olema,“ sosistas Leena ja osutas käega suurele uksele, mis asus neist paremal.

„See oli süiski keegi teine...“, lisas ta veel tase juurde. „Ja mina... Andestage mulle, härra Rebane... Ma olin meeletü ära. See kõik tuli nii ruttu... Ja meie olime sin täiesti üksi.“

See uks oli poolavatud ja kui Rebane oma lambi kustutas, nägi ta ukse prao vahelt valgust.

Ettevaatlikult hiilisid nad mõlemad lähemale. Pikkamööda tegid nad seda, et vältida vähematki müra. Jõudnud ukse juurde, hakkas Rebane seda suurima ettevaatusega irvakile liikkama, et näha, mis seal toas sünnib. Sentiimeeter sentimeetri järele praotas ta ust, kuni viimaks võis näha, mis sündis.

See — mida Rebane ja Leena nüüd nägid — oli nii kummaline, et Rebane arvas algul enast und nägevat.

Keset tuba seisis mees, kelle riietus koosnes vaid valgust õösärgist, mis ulatus peaaegu kandadeni. Sellel mehel oli suurepärane habe ja ta õhukesed juuksed olid valged nagu lumi. Peos oli sel viirastuslikul mehel aga suur sõ-

javäe-revolver, missuguseid Rebane oli kord näinud muuseumis. Mis aga kõige kummalisem oli — valges pikas särgis mees sihtis oma relvaga ühte toanurka.

Tuba valgustas üksainus küünal, sellepärast ei näinud Rebane kohe, mis asi see oli, millele imelik mees oma tulirelvaga sihtis. Alles siis, kui ta ukse veel rohkem avas, nägi ta, et pimedas nurgas kükitas seesama mees, kelle kalliskivid olid Rebane taskus. Kalliskivide omanik konutas nurgas ja vahtis piirita hirmuga sellele, kes temale revolvriga sihtis. Ta prillid olid vajunud veel rohkem ninaotsa poole kui varemalt ja kätega hoidis ta kinni oma kõhnade jalgade ümbert. Nagu hüpnotiseeritud kodujänes püsis ta liikumatult paigal ja põrnitses aina valges särgis mehele.

19.

„Hädaohtlik hull!“ sosistas Rebane ärritatult Leenale. Ja silmapilkugi kõhklemata tormas ta tuppa. Ta tahtis meest tagant kinni haarata ja võitlusvõimetuks teha, kuid pilk, mille see mees temale pead pöörates heitis, sundis Rebase oma kavatsusest loobuma. See mees vaatas noormehele nii rahulikult ja mõtliselt näkku, et ta ei saanud temale pikema jututa kallale tungida.

Rebase ootamatul sissetungil oli aga teine ja ebameeldiv tagajärg. Nurgas kükitav mees, kes seni oli olnud liikumatu, hüppas nüüd suure kisaga püsti ja jooksis ukse poole. Kuna Rebane tähelepanu sel hetkel oli pühendatud valge särgiga mehe suurele revolvrile, siis ei saanud ta põgenikku takistada. Ta lootis, et Leena teeb seda.

„Seiske paigal, või...“ kuuliski ta Leena energilist käsklust.

Kuid põgenev mees oli juba niivõrd hirmunud, et ta ei hoolinud enam millestki. Ta tormas Leenast mööda sellise hooga, nagu oleks ta rutanud vallutama mõnd kindlust, ja Leena — nagu Rebanegi pool tundi tagasi — ei julgenud tema pihta lasta.

Rebane vaatas nüüd näkku pikas särgis olevale mehele ja ta pilgust paistis rahulolemine — vähemalt üks mees oli kinni püütud.

„Niisiis, mu härra,“ algas ta, „mida peab tähendama see kummaline...“

„Kolonel Shermetjev,“ esitles valges särgis mees ja tegi väikese kummarduse, mida mundris kolonel sugugi paremini poleks teinud. „Kellega on mul au?“

Ka nüüd rääkis ta vene keelt, kuid head vene keelt — nagu seda harva Eestis kuulda saab, ja nagu seda räägivad vaid sündinud venelased.

„Tohin ma küsida, mida tähendab see kõik?“ jatkas Rebane.

„Nüüd on paha ajad,“ oli vastuseks. Seda öeldes tegi kolonel liigutuse, nagu tahaks ta

käsi pista püksitasku, kuid kuna tal püksa jalas polnud, siis loomulikult ei tulnud sellest midagi välja. „Varemalt poleks üks eraisik kuidagi julgenud end segada sõjakohtu tegevusse. Kuid tänapäeval? Halvad ajad, väga pahad ajad...“

Rebane oli nüüd kindlale veendumusele jõudnud, et tal oli tegemist vaimuhaigega. Kuid ta ei teadnud veel, kas see inimene oli juba kauemat aega haige, või oli ta alles mõne tunni eest hullunud, mis võis juhtuda mõne suure hirmu või närvipingutuse tagajärjel.

„Teil oli siis parajasti käsil sõjakohtu pidamine?“ küsis ta uudishimulikult. Nii palju kui Rebane teadis, ei tohtinud vaimuhaigetele kunagi vastu rääkida. Ja Rebane otsustas, et ta ei vaidle sellele mehele milleski vastu.

Kummalise mehe näo üle libises naeratlus.

„Jah,“ hüüdis ta rõõmsalt. „Teie saite sellest kohe aru. See mees, kes siit praegu ära jooksis, mõisteti ühel häälrel surma — mahlaskmise läbi.“

„Ja teie tahtsite otsust täide viia?“

Kolonel heitis Rebasele pilgu, mis oli tulvil põlgust.

„Mina oma aukraadi juures?“ hüüdis ta etteheitvalt. „Ei, mina andsin ainult märku ja minu kompanii pidi laskma. Kuid ajad ja tänapäeva kombes! Poisid ei tahtnud lasta. Andsin kolm korda märku, kuid nad ei lasknud siiski... See kõik on halva propaganda vilj, selles pole mingit kahtlust...“

Rebane noogutas järeleandvalt pead.

„Tohin ma paluda, et teie riietuksite ja tuleksite minuga alla kaasa?“ katkestas ta koloneli kõnevoolu.

Valges särgis mees vaatas oma nappi riidetust ja nähtavasti märkas alles nüüd, et ta oli ainult särgis.

„Jah, kuid?...“ pomises ta kohmetunult. „Minu sõbrad võtsid minult kõik riided, kõik võtsid nad minult ära, ainult selle särgi jätsid nad mulle. Mul on väga piinlik, mu härra... muidu oleksin ma meeleldi teie lahke kutse vastu võtnud.“

Rebane vaatas abiotsivalt ringi, kuid ta ei näinud kusagil ühtki riidetükki, mis oleks kuulunud sellele mehele. Mine tea, kas tema jutt sõprade poolt võetud riidest vastas üldse tõele.

Rebane mõtles hetke ja sõnas siis otsustavalt:

„Heaküll, ma toon teile riided. Seni aga ma palun teid siin mind oodata.“

„Meeleldi, mu härra... härra Rebane, eks ole? Teie kutse on mulle suureks auks. Ma näen, teie taipate, kuidas tuleb toimida. Kas teil ehk leidub ühe vana väljateeninud koloneli jaoks üks pabeross?“

Seda kuuldes võpatas Rebane. Vana mehe viimastest sõnadest kuuldus midagi, mis tegi

temale valu. Koloneli viimased sõnad olid öeldud hoopis teisiti kui algul. Neist sõnadest kajastus palve, mis tungis südamesse. Kuhu oli jäänud koloneli kõrkus ja upsakus! Juba kaua aega pidi see õnnetu inimene haige olema. Muidu poleks ta osanud olla nii alandlik. Inimene, kes temalt nii paberossi palus, pidi seda nähtavasti igapäev tegema — juba palju aastaid.

Rebane ulatas kolonelile avatud portsigari ja kolonel võttis sellest ahnelt ühe paberossi, kuid selle juures paistis ta pilgust, et ta oleks meeleldi võtnud kõik suitsud. Rebane sai vanamehe mõttest aru ja sundis teda tüte paberossi veel võtma. Kolonel võttiski veel ühe paberossi, ja Rebane nägi, et see tegi temale suurt rõõmu. Edasi märkas Rebane, kuidas kolonel ühe paberossi pistis suhu, kuid teise peitis ära põrandavaiba alla.

„Vaenlane vallutab selle muidu,“ ütles ta, kui nägi, et Rebane selle toiminguga üles imestas. „Vaenlastest peab aga alati katsuma kavalam olla...“

Rebane pakkus nüüd vanamehele tuld ja võttis samal ajal osava liigutusega koloneli poolt lauale jäetud revolvi oma kätte. Noormees kavatses selle igaks juhuks enesega kaasa võtta, kuid kui ta relvale oli visanud üheainsa pilgu, taipas ta kohe, et sellest revolverist polnud üldse võimalik tulistada. Näis, nagu oleks see revolver tehtudki selliseks, et sellest ei saaks lasta.

„Niisiis teie ootate mind siin, härra kolonel?“ küsis Rebane veel kord rõhuga ja kolonel noogutas jaatavalt pead.

Rebane lahkus nüüd toast ja astus pimedasse koridori ning Leena järgis temale vaikides. Alles paarikümne sammu järele meenus Rebasele, et Leena polnud tema kõneluse ajal koloneliga lausunud ainustki sõna.

„Kas teie vene keelt ei oska?“ küsis ta neiuult. Ta ise oli küll vastupidises veendumuses: vene salakuulajanna pidi ju ometi vene keelt oskama! Rebane tahtis aga teada, kas Leena ise selle keele oskamist salgas.

„Oskan hästi vene keelt,“ vastas neiu rahulikult ja — vene keeles.

„Või nii? Kuid mispärast ei lausunud teie kõneluse ajal selle vaese koloneliga ainustki sõnakest?“ uuris ta edasi.

„Oh!“ hüüdis neiu tõrjuvalt. „Teie kõnelus oli nii huvitav ja ma kuulasin põnevalt pealt.“

See vastus rahustas Rebast veidi, kuid ta ei saanud oma kahtlusest siiski lahti. Kindlasti peitus neiu kangekaelse vaikimise taga midagi muud.

„Kas teie ka peate seda meest vaimuhaigeks?“ küsis ta ettevaatlikult.

„Seda on ta kindlasti,“ vastas neiu lühidalt.

„Küll te olete ka oma sõnadega kitsi,“ urises Rebane, „Olge ettevaatlik, siin on üks

køerdtrepp. Vaadake hoolega astmeid!“ Rebane ise astus ees ja valgustas enese järel teed.

„Ma näen siin jällegi uut roima,“ jatkas Rebane mõrudalt. „Näen seda nii selgesti, nagu oleksin ise selle juures viibinud. See roim on ehk veel koledam kui see, mille juba avastasime... Kas pean teile sellest rääkima?“

„Palun“, vastas neiu tasakesti.

Rebane tahtis juba jälle neiu ühesõnalist vastust laitma hakata, kuid mõtles siis järele ja jatkas rahulikult:

„Kui ta minult palus paberossi, siis oli mul kõik selge. Ja kui ta siis teise paberossi vaiba alla peitis, siis kadus mul viimane kahtlus. Siis oleksin pidanud juba ise taipama, et see revolver polnud laskevõimeline.“

„Ma ei näe selles mingit roima,“ arvas Leena õlgu kehitades.

„Ikka veel ei näe roima,“ imestas Rebane. „Siis avan mina teie silmad. Seda meest peab parun siin enda ja oma külaliste lõbuks. Iga kord, kui härrad juba sõõnud ja joonud on, siis kutsutakse kolonel kohale. See peab siis külaliste lõbuks korraldama mahalaskmise stseene ja võib olla — isegi veel toredamaid asju. Ma kuulen külalisi metsikult koloneli üle naervat. Rauk on tõesti kunagi kolonel olnud — selles ma ei kahtle. Ja lõpuks tuleb see kõige koledam, vaene vana mees muutub uhkest kolonelist viletsaks kerjuseks, kes mangub paberossi. Ja et vanameest ikka uuesti mängima sundida, võtab parun temalt saadud paberossid jälle ära — sellepärast peidabki ta neid põrandavaiba alla.“

Leena vaikis ja sammus rahulikult edasi.

„Noh?“ küsis Rebane. „Mis teie arvate? Kas mul pole õigus?“

Leena jäi äkki, nagu käsu peale seisma ja vaatas noormehele otsa pilguga, mis oli tulvil viha ja põlgust.

„Mispärast valetate teie nõnda?“ hüüdis ta. „Mispärast tahate mind tingimata uskuma panna, et teie koloneli täna esmakordselt oma elus nägite? Ma ei ole teilt ju seda sugugi küsinud: Keegi ei küsinud teilt seletust, ja ometi valetate teie, valetate ja valetate!“

Esimisel silmapilgul oli Rebane hämmastunud, kuid siis vihastas ta.

„Ma arvan, teie olete vist küll troopika palavikus!“ hüüdis ta ägedalt. „Teie tulete mind süüdistama ja kahtlustama.“

Ta ägedust segas Palu rahulik hääl.

„Troopikapalavik lumetormi ajal, mil kraadiklaas näitab 40 kraadi alla nulli,“ ütles ta rahulikult, ja aeglaselt ilmus ta kogu pimedusest valguse ringi. „See kõik on ju väga kena, kuid kas ei saaks teie sellest veidi tasemini kõnelda? Kõikjal luuravad meid hädaohud. Just praegu jõudis siia üks lumistunud vanker. Ma vaatasin seda sõidukit veidi lähemalt: ta oli küll tühi, kuid istmed olid veel soojad ja

niisked. Ei tea, kas siin saaks kusagil käsi pesti.“

Rebane ja Leena vaatasid tardunult Palu kätele, need olid märjad mingist punasest vedelikust.

20.

Palu nägu, juuksed ja riided olid märjad, kuid see näis olevat sulanud lumest. Isegi ta kulmukarvades sätendas paar veetilka.

„Veri?“ küsis Rebane Palu kätele osutades.

„Kindlasti,“ vastas ta sõber. „See peab olema kaunis suur vereloik, millele ma seal sattusin. Nüüd tahan ma aga tagasi minna meie kaardimängijate juure. Võib olla saame seal teada, mis siin õieti lahti on. Kuid enne kõike muud pean ma oma käed puhtaks pesema.“

„Kolmas tuba meie taga oli magamistuba,“ tähendas Leena. Seal nägin ma kruuse ja kausse.“

Nad läksid kohe sinna tuppa ja leidsidki seal vett, seepi ja käterätiku. Palu asus käsi pesema ja Rebane jutustas temale oma leidustest ja seiklustest. Ta näitas Palule ka kaasa võetud kalliskive, millised Palu pärast lühikest uurimist tunnistas ehtsateks.

„Seda lugu vene koloneliga ei pea ma just mitte eriti tähtsaks“, arvas Palu tüki aja pärast, „kuigi sa nähtavasti arvasid päris õieti, et vaene kolonel on kelmidele mängukaniks. Praegusel hetkel otsime meie aga neid roimareid, kes pole kurjategijad mitte moraalselt, — vaid ka tegelikult. Sellepärast on see kalliskividega mees meile juba palju tähtsam. Kuid kõige enne peame saama teada, kust tuli vankrisse see veri, mis vanker see üldse on ja kust ta siia tuli? Kui meie seda teame, siis selguvad paljud teised küsimused iseenesest.“

Viis minutit hiljem astusid nad suurde ruumi, kus viibisid kõik selle lossi elanikud. Siin oli vaheajal nii mõnigi asi muutunud. Nurgas laual lebasid siia-sinna laiali pillutud mängukaardid ja pueelid ning klaasid. Lambituli oli õige väike. Toa teises otsas asetses nüüd aga pikk, valge linaga kaetud laud, mille ümber istus terve seltskond ja kinnitas keha. Söödi külma — nähtavasti suure rutuga valmistatud toitu. Selle eest oli aga laual väga mitmesuguseid likööri-pudeleid. Kaks suurt petrooleumilampi, kaetud rohelise varjuga, heitsid sõõtjate nägudele tumedaid varje. Palu, Rebane ja Leena sisseastumisel tõst's komisar Raudsepp oma silmad üles, vaatas hetke tulijaid, kortsutas kulme ja jatkas siis söömist. Kuigi ta alles hiljuti oli sõõnud ära praetud kanapoja, polnud see ta isu nähtavasti sugugi vähendanud. Komissari vasakul ja paremal käel istus kaks meest, keda kolm sisseastujat varem polnud näinud. Need kaks meest kandsid politseiniku mündreid. Üks mündri-meestest näis olevat haavatud, sest ta käsi oli sidemes. (Järgneb.)

Panteleimon Romanov

Õige abinõu

Pildike Nõukogude Venest

Väikejaama platvormil istusid rongi oodates mõned inimesed: kahekümneaastane mehike, peas ruuduline soni ja seljas soe jope, tööline nahkjopes, keegi isik mingisuguses presendist tolmumantlis ja paar naist.

Mehike sonimütsis näris päevalilleseemneid — sihvkasid — ja sülitas koored platvormi laudpõrandale.

„Kuule, mis sa siin reostad?“ küsis tööline, suunates talle karmi pilgu.

„Noh, mis see siis na on, eks pühitakse ära.“

„Tainapea! Kes igatse järelt siis jõuab pühkida?“

„Selle eest neile ju palka maksetakse.“

„No' küll on see vast üks põikpea,“ lausus presendiga, kuulates osavõtlikult pealt tööliste sõnelust.

„Mis seal nüüd põikpea, aga see juba meil sihuke mood: kus keegi istub, sinna sõnniku ka jätab.“

„No', mis see nüüd on siis, kas sa jätab juba selle reostamise,“ kähvatas üks naistest suurrätis, — „nüüd juba lapsi õpetatakse puhtusele ja sina, selline mehekolakas, ei saa sellestki aru.“

Mehike ei lausunud musta ega valget, istus aga omaette ja lirtsis sülitada sihvakoori platvormile.

„Noh pagan võtku, see käib minul juba luust ja lihast läbi,“ ütles tööline, — „ja mispärast, ole nii hea ja ütle, ükski teine rahvas, vaat', ei ela sarnases mustuses kui meie, venelased? Vaat', Moskvast on igalpool urnid suitsukonide jaoks, aga mõnikord, vaatad, läheb intelligentne inimene, tõmbab paberossi lõpuni, vaatab korraks

ringi ja viskab koni trotuaarile — ei viitsi lihtsalt viia urnini.“

„See veel hea, et vaatab ringi, aga teised, näe, istuvad urni kõrval, aga siiski virutavad maha,“ kuuldus presendiga mehike häälel — „see ju meil moeks isaisade ajast: sööd — maha, suitsetad — maha.“

Möödusid mõned suvitajad korvidega. Peatusid ja, silmitsedes mehikest, ütlesid tema kõrval istujatele:

„Miks te teda siis ei keela?“

„Juba katsusime, aga ei selgest saa jagu keegi — põikpea!“

Mehike vaatas neile järele ja, muheledes, sülitas aga edasi.

„No' küll on aga lugu, just ku' siga oleks toetan'd ennast siia pingi peale,“ ütles üks naistest, vaadates kõõrdi mehikesele ja näidates põidllaga sihvakakoortega reostatud platvormile.

„Jah, ise aga muudkui irvitab veel. Tõmbaks teisele kas või kaikaga mööda lagipead.“

„Nüüd on selle asja peale hakatud vaatama pealiskaudselt, aga kus enne — sa taevake — kus siis tehti asjale tuul alla! Kui koni viskasid — maksa rubla!“

„Ega's meil muidu ka ei saa! Reostamise ja mustamise suhtes on meie mehed esirinnas igal pool.“

„Ega ta ise märkagi kui reostab,“ seletas tööline, — „see siin veel teeb üleannetust, aga teine mees, vaat', heast südamest kohe laseb sul sellise kuhila maha, et ei saa enam kühvliga ka jagu! Harjumuse asi: sööb põllul, ega seal urine pole, ja nii ka kodus — talumajal ju savist põrandad — ega see hullem ole kui põllul.“

„Mis sa maaelust jamad, võta linnaolud, kas või meiesugust vennikest-töölist: lähed

mestkomi, vaatad, kõik istuvad ja suitsetavad, põrandkonisid täis, laudadel kõiksugu rämpsu, põrandal samuti. Klubides ainult, vaat', valvatakse puhtuse järele.“

„Kas käristatakse kohe trahvi või?“

„Otsekohe.“

„Ja ei seletusi ega midagi?“

„Ei mingisuguseid,“ ütles tööline. „Kui hakkavad seletama, et vaata, seltsimees, pole hea, et reostad, vaat' siis hakkab sul vastu seletama ja otsa polegi; nagu sellega siin (tööline osutas soniga mehikesele), aga, vaat', kui põrutad: „Lao raha välja!“, siis nii kui pühib kõik su arutlused ja noblessi.“

„Jah, see on ikka kindel abinõu!“

„Me'e meestega muidu hakkama ei saa.“

„Noh, on sul hingekeel nüüd kergem, et said siin põrsast mängida?“ — küsis tööline. „Vaata mina olen su'st vanem, aga, näed, lähen ja viskan tiku põõsasse.“

Ta tõusis tööpoolest ja eemaldudes mõne sammu viskas põlenud tiku põõsasse.

„Mis sa arvad, et pean koori taskus kaasa vedama või?“ ütles mehike.

Jaamahoonest ilmus militsionäär, sinel õlul, ja sammus mööda platvormi.

Möödudes istujaist militsionäär peatus ja, vaadeldes sihvakakoori, küsis:

„Mis korrallagedus see siis siin on?“

Mehike kahvatas ja jäi jõllisilmi vahtima, suu veel poolenisti täis sihvkasid, mida polnud jõudnud veel närida läbi.

„See kõik selle mehe töö tulemus,“ ütles tööline näidates mehikesele — „lugesime talle siin küll terve loengu selle asja kohta, aga ei midagi — mäletses selle aja sees veel paar peotäit juurde.“

„Maksa!“, ütles militsionäär lühidalt ja upitas sisetaskust kviitungiraamatut.

„Onukene, ma enam ei tee,“

häälitset mehike haledalt, — „ma unustasin, et ei tohi.“

„Pole viga, küll nüüd preemi ni mäletad,“ sõnas tööline. No' vaata, jumala eest, kui õige abinõu! Kümme inimest räägivad talle kogu aeg, aga ei midagi — just kui herneid viska vastu seinale; aga, vaat', tuli üks ja ütles nõiasõna — ja pole enam vaidlemist ega midagi, muudkui vabandust mangub.“

Mehike jäi üsna vaikseks, vangutas mureliselt pead ja tiris taskust rublalise.

„Meil peaks iga saja sammu peale ühe militsionääri panema,“ — jätkas tööline, — „vaat' siis oleks asi korras, aga nüüd — ainult jaamades — sellest on vähe.“

„Säh sulle teenistust,“ ütles mehike, ulatades militsionäärile rublalise.

„Mis sihukesele nüüd rublalise, sellele väänaks kohe kolmelise.“

„Ära muretse midagi, kullake,“ tähendas presendiga mees, „see jääb sul ka viimaseks, eks nüüd mäletad kaua aega.“

„Head rohtu anti unustamise vastu.“

„No, mis sa veel tahad! Abinõu, mis ei väärata,“ ütles tööline ja viskas oma otsani põlenud paberossi suures kaares platvormile.

Militsionäär andis mehikesele kviitungi ja pöördus töölise poole.

„Maksa!“, ütles ta lühidalt. Tööline ajas silmad pärani.

„Mis „maksa“? „Trahvi reostamise eest.“

„Mis reostamise eest?!“

Militsionäär näitas vaikides platvormil lebavale paberossi otsale.

„Et sind saatan...! Kas mina siis selle viskasin?!“

„Kes siis?“

„Seltsimees, tõstan kohe üles, jumala eest, unustasin.“

„Pole viga, kullake, küll nüüd hästi meeles pead,“ — ütles presendiga mees, — „see on hea rohi unustuse vastu!“

Tööline võttis rahakoti, mak-

Jan Fellow

Dolly kõrge lend

Dolly Aldrich oli Hollywoodi tulnud lootusrõõmsa, õnnekiirgava südamega, kahe naerva sinise silmaga ja kogu oma üheksateistkümneme aasta võiduka iluga. Ja kui ta ka kohe ei lootnud Greta Garbole silmi ette anda, siis lootis ta ikkagi salajas, et varsti hakkab ronima mööda kuulsuseredelit üles. Saadetud kogu perekonna õnnitlustest ja vagadest soovidest, esijoones küll ema kokku-

sis rubla, võttis kviitungi ja läks.

„Mis sihukesele nüüd rublalise, sellele väänaks kohe kolmelise,“ ütles presendiga mees.

Tööline eemaldudes mõne sammu sülitas vihaselt ja heitis käega:

„On neid kuradeid siia topitud ka igasse jaama!“ ...

Mees presendiga vaatas tal- le järele ja sõnas:

„No' on aga tõesti õige abinõu, Jumala eest! Isegi vaidlema ei hakanud!“

hoitud sentidest mantli taskus, jõudis ta kohale.

Dolly üüris Hollywoodis lihtsa toakese ja otsustas kohe üles otsida filmistuudio, et seal režissöörile esitada enda tunnistusi teatrikoolist. Kohalejõudmise päeval juba Dolly asus rünnakule, kuid tal ei õnnestunud tema vägevuse ette ilmuda. Ja ka järgmisel päeval ei õnnestunud see. Kui Dolly juba kaks nädalat Hollywoodis oli olnud ja peaaegu kõik ema poolt kaasa antud maise vara ära kulutanud, hakkass ta äratundmisele jõudma, et siiski raskem, palju, palju raskem on saavutada filmikuulsust kui ta seda jöli arvanud. Ja kui ta siis enda ümber vaatas, pärast seda kui peaaegu päev otsa oli sabas seisnud, et saada mõnd väikest statisti osa, pidi ta endale tunnistama, et oli küllalt tütarlapsi palju, palju ilusamaid kui tema, ja et kõigi nende nägudel oli puudri ja mingi all nii kurb ja lootusetu ilme.

Dollyt haaras nii valus koduigatsus, et ta kõige meelsamini löinama oleks pistnud. Aga ta oli vahva väike tüdruk ja ta oli kord juba otsustanud edasi jõuda, ka ei võinud ta oma emale sellist pettumust valmistada!

Ühel päeval Dolly kuulis, et Eddy Flake, Chikago Revue-Teatri suur režissöör, enda uue lavastuse jaoks veel vajab mõnesid girlisid, blonde, saledaid, hea häälega, ja Dolly otsustas seekord kõigist võistlejaist ette jõuda. Ta laskis endale abinõitejuhi poolt soovitusel Eddy Flake'ile kirjutada, ja nüüd jäi veel ainult üks raskus võita. Kuidas pääseda Hollywoodist võimalikult kiiresti Chikagosse? Lennukiga oleks see muidugi kõige kergem, sellega oleks ta juba homme üks esimestest Eddy Flake'i juures. Lendu Chikagosse on aga väga raske teostada, kui ei ole raha isegi kolmanda klassi raudtee-pileti ostmiseks.

Hollywood on suur, hülgav linn, aga kusagil mujal maailmas ei tunta end nii maha jäetuna kui selles valgusest ülejuutatud näilikkuse linnas. Ükski ei hooli siin teisest, kõik ruttab, kihutab raha ja kuulsuse järele, kusagil ei viida ilu nii odavalt turule kui siin. Halemeelsus pidi Dollyst võitu saama, ent siis võttis ta end kokku ja nimetas ennast sentimentalseks haneks. Kui midagi ei julge ette võtta, ei saavuta ka midagi, ütles ta endale, ja ta tahtis saavutada, ta tahtis nii väga. Kiiresti otsustas ta ja sõitis aerodroomile, võib olla kuidagi jänesena...

Aeroplaanid liuglesid lähemale. Üks postilennuk, sätendades päikeses, laskus aeglaselt üle angaaride. Üks suur, kolme mootoriga lennuk seisis ärasõiduvalmis.

Abivalmilt anti veetlevale noorele tüdrukule vajalikud teated.

Nüüd, kus Dolly teadis, et poole tunni jooksul otsustub ta saatus, astus ta aeroplaani juurde, et lähemalt vaadata se-

da monstrumit, kes külalislahkelt pidi varsti ta alla neelama. Üks mehaanik seisis laianamasina ees ja Dollyl ei olnud lootust temast mööda lennukisse lipsata. Aeglaselt kõndis ta administratsioonihoonesse. Just praegu tuli sealt välja grupp noori lennukikelnennasid, kes siin arvatavasti said oma väljaõppe. Nad olid kõik ühtemoodi rietatud tumepruuni univormi ja tegutsesid — see oli lennuühingu omapärane algatus — pikema lendumisel mitte ainult kelnerinadena, ent ka lendavate reisijate julgustajaina.

Kõheldes seisis Dolly, jälle tahtis kartus tema üle võimust võtta.

Ja nagu alati, kui kõik näis kaotatud olevat, oli Dolly vankumatuks juhtmõtteks — end ilusaks teha; vähemalt väljastpoolt ei tohi paista, kui halvad on lood sinuga. Ta silmitses end väikeses taskupeeglis ja tegi kindlaks, et ta päris armetu välja näeb. Ta pidi kindlasti end veidi „üles lööma“. Ta astus hoonesse ja leidis käigu lõpus daamide pesemisruumi. Ta astus sisse ja leidis, et asub õhukelnerinnade gareroobis. Siin rippus üks noorte daamide univormidest. Ja selle kõrval trükitud eeskiri õhukelnerinnade ülalpeo kohta. Kõrvalt kuulis Dolly duši kahinat. Välkkiire mõte läbis Dolly aju. Siin, ainult siin seisis tema pääsmine! Vähem kui kahe minuti jooksul riietus ta ümber ja õhukelnerinnana, sinises jakis, kõndis ta nii sundimatult kui võimalik jälle lennuplatsile. Ta astus võimalikult enesekindlalt vahepeal stardi- valmis seatud aeroplaani juurde. Mehaanik, kes ikka veel seal oli, ei sisendanud talle enam hirmu. Õigus küll, peksleva südamega, ent püsti peaga astus Dolly esimesena lennukabiini.

Lendur ja roodiatelegrafist istusid juba endi kohtadel seljaga reissijateruumi poole. Sealtpoolt ei olnud midagi kartata. Dollyl jätkus parajasti aega

pillku heita teenistus-eeskirjasse, mis ta ettenägelikult oli kaasa võtnud. Ta tahtis endale juhise nr. 1 kõvasti pähe tuupida: Kõigile reisijate küsimusile kõige armastusväärsemalt vastata ja igas mõttes sisendada usaldust aeroplaani ja lenduri vastu.

Reisijad ronisid üles. Neid oli kokku kuus inimest. Paks kinnitusseltsi direktor oma kõhna, väga ähvardavalt väljapäheva naisega ja kahvatu, päris hirmunud toaneitsiga. Advokaat, kes kohe enda hoolikalt oma istmele kinnitas, olgugi et lennuk veel seisis. Üks arst, kes kiiresti oli Chikagosse kutsutud, ja härra teravate näojoontega („väga peen näeb välja“, tunnistas endale Dolly), kellest aga midagi ei saanud teada, sest ta mingil kombel ei võtnud teiste reisijate kõnelustest osa.

Ta silmitses Dollyt nähtava imestusega, millesse veidi segunes poolehoidu. Dollyl hakkas ta uurivate pilkude all veidi ebamugav ja ta otsis endale tegevust. Vahetevahel saatis ta siiski vargsi pilgu „hädoohule“, nagu Dolly teda endamisi nimetas. Ja alati olid ta pilgud Dollyle suunatud. Dolly peaaegu lasi kuulda kergendusohke, kui mootorid mürisema hakkasid. Ta sai märksa julgemaks ja sõandas isegi „hädaohule“ otse silmadesse vaadata. „D 704“, nii oli lennuki nimi, tõusis õhku. Kerge, pehme tuul soodustas ta kiiret ja vagusat lendu.

„Preili“, see oli kinnitussidrektori hääl. „Kas lendur ei võiks nii kõrgele tõusta, et õhutihemikke enam ei esineks? Mul on igakord halb tundmus kõhus!“ Dolly meenutas endale kohe teenistusjuhise nr. 1. „Oh ei, härra, seda ta ei või.“ Punkt 1 kirjutas ette viisakuse ja peasjalikult reisijate rahustamise. „Vaadake“, jätkas Dolly, „D 704“ on kolme mootoriga lennuk, ent meie tarvitame ainult kahte, et vältida suurt mürinat, ja kahega ei või ju nii kõrgele

lennata. Eks ole?" lõpetas ta ülekeeva viisakusega.

Kinnitusedirektor ahmis õhku. „Jumalapärast, teie ei taha ju ometi öelda, et meil on liig nõrgad mootorid. Aga ma ütlesin ju kohe, et see on vana värskest üle lakitud kast!“

„Aga, minu härra,“ seletas Dolly õhinal. „Teie eksite! Teie eksite isegi väga! „D 704“ on tuliuis masin. Täna tõusis ta esimest korda õhku!“

Kõik reisijad silmnähtavalt kohkusid, peale ühe, kes püüdis tagasi hoida pealetükkivat naeru ja ikka tähelepanelikult silmitses väikest õhukelnerinnat. Kinnitusedirektori kõhetu abikaasa esimesena sai sõna suust. „Preili, teie jutt paneb mind jahmatama. See on siis midagi proovilennu taolist, mida meiega praegu tehakse. Kena idee, viia hädaohtu reisijate elu, peab ütlema. Vast on lendur seal ees ka „tuliuis“? lisas ta lõikavalt, kuna teised reisijad end hoolikamalt kinnitasid istekohtadele.

„Oh ei,“ protesteeris Dolly, „see mees on üks meie vanemaid ja parimaid pilote. See mees on rohkem üle elanud lennukatastroofe kui ükski teine meie lennu-ettevõttes!“

Selliste rahustavate sõnade mõju oli kirjeldamatu. Kinnitusedirektori toaneitsi langes minestusse. „Alla kukkunud“ karjus advokaat, „peate teie praegu rääkima allakukkumist?“

„Rääkisin nii ainult sellepärast, et teie ütlete, nagu ei oleks lenduril kogemusi, samal ajal kui ta kõik oma kondid vähemalt üks kord on murdnud!“

„Kõik kondid!“ karjusid nüüd reisijad korraga. Pärast seda, äärmiselt rahustavat, seletust ei tunnud ükski reisijaist tarvidust end edasi rahustada lasta. Dolly oli tume aimdus, et ta õhukelnerinnana siiski midagi soovida jätab. „Aga kui ma ükskord lõpuks sellest kastist väljas olen ja Eddy Flake'i juures 400-dollarilise kuupalgaga töötan, siis sallivad

mind kõik kinnitusseltside direktorid väga.“ Ta ootas pikisilmi lennu lõppu ja asus igaks juhtumiseks õige ukse lähedale. Ent nüüd alustas „hädaoht“, kes mitte kuidagi ei jaganud oma kaasreisijate hirmu, Dollyga juttu. Ta küsis möödaminnes, kui kaua ta juba lennuühingu teenistuses seisvat. Kuigi näis, et ta sellele reisijale ei peaks andma rahustavaid teateid, kinnitas ta pühalikult, et ta juba kolm aastat olewat lennuteenistuses. Väga tähelepanuvääriiv saavutis, mõtles endamisi Bert Auburn, lennuühingu direktor, kui võtta arvesse, et lennukelnerinnad alles kolme kuu eest võeti ametisse.

Bert Auburn juba esimesel silmapilgul, kui nägi noort veetlevat daami, ei osanud õieti seletada endale tema siinviibimist, sest õhuühing võttis kelnerinnadena teenistusse vaid üle 30 aasta vanu naisi, ent pärast „rahustavaid“ seletusi oli tal olukord selge. Pahameelele selle üle, et reisijaid, keda veeti tema lennukiga, vallutas kabuhirm, lisanes tasapisi lõbusust. Sest Bert Auburn pidas lugu heast naljast, ja pealeselle, väike seikleja meeldis tal, meeldis talle isegi väga!

Samal ajal „D 704“ jätkas rahulikult enda teekonda, kaugel silmapiiril ilmusid hüglalinnu piirjooned ja varsti paisis Chikago. Aeglaselt libises „D 704“ maapinnale lähemale, viimaks käis äkiline nõks ja lennuk seisis. Uks avati ja Dolly tahtis esimesena välja tormata. Keegi haaras teda käsi varrest. „Üks hetk, mu preili, meil on täita veel mõningaid formaalsusi!“ Dolly lükkas käe eemale. Ta näis täiesti unustanud olevat teenistusjuhise nr. 1. „Mida teie tahate?“ hüüdis ta kannatamatult. „Olge rõõmus, et õnnelikult maandusite, mina pean kohe esinema shefi-le,“ lisas ta, et põhjendada enda ülespidamist. „Pole tarvis,“ ütles Bert Auburn, „ta seisab juba teie ees ning võtab endale

vabaduse teid kohe areteerida lasta!“

Ülejäänud reisijad lahkusid sajatades lennukist. Bert Auburn ütles tasa: „Ärge tõstke lärmi, muidu pean teid siinsamas laskma vahialla võtta!“ Dolly vahvus oli lõplikult kadunud. Ta lasi end Bert Auburni poolt välja viia, ja mida põlnud juhtunud ta lapsepõlvest saadik, sündis nüüd: Dolly hakkas nutma; ent mitte hirmust tulevase ees, vaid pettumusest!

Berti süda sulas kaastundmusest, kui vaatas alla enda kõrval luksumisest rappuvalle õrnale kogule, „No-no,“ sõnas ta, „kui teie kahetsete, ei lähe teil halvasti.“ „Ma ei nuta sugugi teie rumala lennuki pärast,“ tuli trotsivalt tütarlapse luksuvast rinnast. „Nutan Eddy Flake'i pärast!“

Nüüd ei saanud Bert enam millestki aru. Mis oli Eddy Flake'il, revüü direktoril, tegu tema lennukiga ja selle väikese seiklejannaga. Eddy Flake oli üks tema häid sõpru, ent see oli nimi, mida ta kuidagi poleks lootnud kuulda siin. Nad lähenesid lennuhoonele. „Kui teie mulle kõik otsekoheselt üles tunnistate, saan ehk vältida teie areteerimist,“ andis Bert Auburn Dollyle lootust.

Dolly pühkis aeglaselt pisarad, enda taskuräti alt ettevaatlikult enda piinajat piiludes. Võib olla, võib olla saab teda pehmeks muuta. Ja ta hakkas jutustama, kuidas ta käinud teatrikoolis ja kuidas kõik leidnud, et ta olevat niikui sündinud näitlejaks, ja kuidas ema andis oma viimase, et Dollyt teha suureks ja kuulsaks, ja kuidas ta lõpuks oli aru saanud, et see raske, ah nii raske on; ja enda viibimisest Hollywoodis rääkis ta, ja Bert Auburn kuulatas väga tähelepanelikult. Nad olid juba kolm korda ümber lennukoori käinud ja palju imestunud ja aupaklikke pilke saatis neid. Bert Auburn oli öelnud, siia ei võivat Dolly mitte jääda, aga et ta teda pidavat valvama,

PÕHJAMAA ÕETS

J. O. Curwood'i romaan

5.

„Jah, muidu poleks ma kirjutanud teile. See oli kui nägemus põhjamaa esimestest pioneeridest. Ajast, kui kaunitar d'Arcon hülgas printsi kae, et järgneda oma armsamale. Ta puhkab seal vanas surnuaias Churchillis ja ma küsisin endalt, kas ka Francastel...“

„Francastel...“ kordas tütarlaps erilise naeratusena.

„Jah, ja mina mängisin selles mängus vahva kangelase rüütel Francasteli osa, kes oli Fort de Dieu esimene elanik.“

Philip unustas paadi, unustas, et nad pidid maale minema. Lõpuks jutustas ta üksikasjalikult möödunud õo seiklused ja nende kõneluse Pierre'iga, nimetamata jättis ta vaid lord Fitzhough'i nime.

Jeanne kuulas tähelepanelikult ja ei püüdnud enam peita oma pilku.

„Jumal kaitsku teid, härra Philip, selle heateo eest. Teie olete talitanud julgelt ja vahvalt, nagu peaksid tegutsema kõik inimesed.“

Philip oli sellest kiitusest tõesti liigutatud.

„See pole midagi. Pierre oleks minu asemel samuti toiminud. Ainuke tänu, mida tahan, on teie ja Pierre'i usaldus. Kui jutustaksin omad kahtlused, vast siis mõistaksite mind.“

„Sain küllaldaselt aru. Olete päästnud meie mõlema elu. Mul oleks asjata teile seletada, milleks see kõik oli.“

„Tahate, et küsiks sinu Pierre'ilt?“ päris Philip.

„Ei, ei, ma ei mõelnud seda. Arvan, et teate möödunud juhustest rohkem kui mina ise...“ Ta mõtles veidi aega ja jätkas: „Minu tuju pärast sõitsime Pierre'iga välja. Miks meid kasvatati seal kaugel ja miks just siis, kui tuli laev, pääsesime esmakordselt Churchilli — see on Pierre'i saladus. Olen isegi hämmasta-

tud kallaletungist ja ei oska seda seletada teisiti kui...“

„Teisiti kui...“ päris Philip põnevalt.

Nähtavasti otsustas Jeanne seda mitte ütelda. Ta lõpetas.

„Võib olla seletab seda mu isa teile, kui jõuame koju. Ainult kui teaksite, kui lõpmata tänulik olen teile.“

Philip võttis Jeanne'i käed ja surus neid õrnalt. Jeanne'i silmis hülgasid pisarad. Philip oli väga vapustatud tütarlapse tõsidusest.

„Minul on väga raske seisukord ja ka oma saladused. Võib olla võite teie Pierre'iga nende avastamiseks minule kaasa aidata. Need on minu isiklikud asjad. Annan palju, et leida üht isikut. Imestan väga, et teie ja Pierre teda tunnete. Tema nimi on lord Fitzhough Lee.“

Jeanne näis kuulvat seda nime esimest korda. Ta raputas eitavalt pead.

„Ma pole kedagi kuulnud Fort de Dieu's nimetatavat seda nime.“

Philip tõukas paadi randa, aitas tütarlapse maale ja valmistas talle okstest mugava paigakese.

„Fort de Dieu peab olema haruldaselt ilus,“ päris Philip.

„Ta on seda tõesti. Aga millest järeldate.“

„Teie järgi, preili. Olete kui loodud kõige kummalise joaks. Üllatate mind ikka rohkem ja rohkem.“

võtvat ta Dolly enda autos linna kaasa.

Ja ta viis Dolly restorani, sest, olgu pealegi ta seikleja, süüa tahab igaüks. Ja Dolly leidis, et see mees ei olegi enam koletis, ja meeldinud oli ta Dollyle juba esimesest silmapilgust... Ja siis jutustas ta Flake'i kuulutusest ja kuidas ta esimesena oli tahtnud Flake'ile esineda, ent taskus oli ainult kolm dollarit. Mis

edasi juhtus, seda teadvat ta juba ise.

Bert Auburn oli tellinud shampanjat, mis iseenesest oli küll üsna imelik, kui sellele mõelda, et ta vangi kostitas, ja Dolly muutus jälle väga rõõmsaks ja vapraks ning naeris enda heledamat naeru. Ja siis paigutas Bert Auburn ta väga kenasse pansioni ja võttis talt ausõna, et ta ei püüa pääseda karistusest põgenemi-

se teel. Ent see oli üleliigne. Oli selline naljakas olukord, et vang järgmisel päeval vaevalt läbes ära oodata, mil ta oma vabaduse riisujat jälle näeb.

Dolly kunagi ei saavutanud enda sihti: esineda Eddy Flake'ile, ent näis, et ta seda ei kahjatsenudki, vähemalt rääkis ta ise nii oma esimesel suurel õhtusöögil, mille ta andis õhusõidudirektori Bert Auburni naisena.

Tütarlaps vaikis.

Philip korjas kuivi oksid ja süütas tule. Nüüd alles tule leekides märkas Jeanne, et Philip oli haavatud.

„Teie nägu on üleni verine,“ hüüdis ta kohkunult. Et mitte näida inetuna, jooksis Philip ruttu jõe juure ja pesi nägu. Vahepeal oli tütarlaps püüdnud kohendada võitluses katkirebitud riideid. Nii istumas tule juures, põlise metsa keskel pimedas, näis ta haruldase ilmutisena.

Philip otsis pakist kohvikannu ja asetaski hargi otsa tulele. Jeanne oli välja pakkinud toiduained ja laotanud puhtale rätile. Philip korjas veel kuivi oksid juure ja istus Jeanne'i kõrval. See puhastas parajasti oliive ja pakkus seda mehele.

„Minu maiusroog on oliivid. Ja teie?“

Olgugi, et senini see puuvili just erilisel Philipile polnud maitsnud, võttis ta pakutava heameelele vastu.

„Imelik küll, et teile oliivid nii maitsevad. See puuvili võtab hulk aega enne harjumist. Tavaliselt harjutakse neid sööma institutides.“

Tüdruk naeris ja avas uue marja.

„Olen ka olnud instituudis. Seal olen õppinud isegi ladina ja saksa keelt!“ Ta pakkus nüüd oliive Philipile saksa keeles.

Uus üllatus Philipile.

„Selles olin ma kindel! Kus kohal käisite teie koolis?“

„Ikka Fort de Dieu's. Ruttu, härra Philip, vesi keeb!“

Philipil polnud aega vastata, ta kargas vee juurde. Varsti oli valmis maitsev kohv. Erilise peensusega ja graatsiaga oskas Jeanne serveerida kohvi ja ulatada oma kaaslasemale. Üle pika aja sai Philip mahti toppida piipu, ja luba saanud oma daamilt, hakkas seda imema suurima mõnuga. Kas Jeanne siiski räägib ebatõtt, mõtles Philip. Tüdruku näos oli kaval naeratus Philipi uue hämmastuse puhul.

„Kuulge, teie narrite mind. On nii hirmus palju vastukäivat selles kummalises Fort de Dieu's,“ ütles ta viimaks.

„Olen kõnelenud ainult tõtt. Seal asub vana stiilne loss, kus elame neljakesi üksiklastena keset metsikut maad: Pierre, minu isa, mina ja veel üks isik. Ja kunagi varem, nagu kõnelesin, pole me sealt lahkunud,“ ta jäi mõtlesse.

„Tunnen tütarlasi, kes on õppinud 5 aastat instituudis, ja ta valdab ainult inglise keelt. See tütarlaps on miss Helene Brokaw. Teie aga seal ilmade ja maade taga valdate veel lisaks prantsuse, saksa ja ladina keeltki. Kas on see usutav!“

„Mul on selleks õpetaja kodus, saate temagi tuttavaks, kui jõuame Fort de Dieu'sse.“

Ta on haruldaste teadmistega inimene. Asume varsti ka kreeka keele kallale.“

Philip kujutas elavalt ette seda lossi ja neid nelja. See neljas oli muidugi õpetaja, keegi, kes oli tüdinenud tsiviliseeritud ilmast ja nüüd oli sattunud siia, et kasvatada ja arendada seda kahte kummalist last. Talle omale näis veiderana, miks ei meeldinud talle mõte sellest neljandast isikust. Nemad on neljakesi üksmeelsed ja tema... Ta tundis veel selgemalt oma üksilduse koormat.

Jeanne oli laotanud toiduained puhtale rätile.

Kapten Jeanne.

Oli kaunis see hommikusöök metsas. Tütarlapse tumedad silmad sageli peatusid uurivalt Philipi omis. Pilgud kõnelesid suuremast sümpaatias kui sõnad. Philipilegi maitses Jeanne'i toit perenaiseliku armsuse tõttu.

Jeanne ohkas.

„Oleks ka Pierre meiega siin, siis oleksime päris õnnelikud. Kas pole nii? Kuulge, kui ta polnud kuigi tõsiselt haavatud, miks ei võid meie teda siin ootama jääda, ta võib ju varsti meile järgi jõuda?“ küsis ta.

„Sellepärast, et ... et meil polnud aega enam pikemaks nõupidamiseks,“ vastas Philip põiklevalt. Endas mõtles ta, kas suutis vaene Pierre üldse ronida üles järsku kallast pidi, kas suutis ta üldse oma jalal minna Chur-chilli. Ta pidi siiski jääma vähemalt osaliselt valelikuks Jeanne'i ees, ta ei võinud kohutada tütarlasi täie tõega.

„Ta mõtles küll teie peale. Ma mõtlen, et ta peab vähemalt kolm-neli päeva enne puhkama, et tunda endist jõudu oma kätes.“

„Kas ta käest oli haavatud?“

„Jah, ka peast. See oli ainult kerge kriimustus, kuid see võitlus nõrgestas teda.“

Jeanne vaatas kartlikult tule peegeldusele tumedas vees.

„Kui meid siiani taga aetakse?“ sosistas ta hirmunult.

„Olge päris rahulik, pole enam hädaohtu.“

Nad otsivad meid kindlasti Churchilli ümbruses.“

Jeanne oli kahvatu, ehk küll ta püüdis näida lõbusana.

Enne kui nad paati asusid, küsis Philip teed. Nad jõudsid varsti käänakule.

„Fort de Dieu asub Väiksel Churchillil Was-
kiaowaka järve lähedal,“ seletas Jeanne.

Waskinowaka järve lähedal! See teade rabas Philipit nagu pomm selgest taevast. Ainult 50 kilomeetrit cemal tema valdamisel olevast Indian Aveugle'i järvest. Vast Fort de Dieu ongi tema vaenlaste peidetud pesa — ja nüüd läheb ta Jeanne'iga otse sinna! Kahtlused hakkasid uuesti piinama teda.

Taeva serv lõi juba punetama, varsti kadus koidueelne ud. Jeanne oli end mähkinud hommikuse külma eest naha sisse. Ta oli nii lapselik, otsekohene ja habras, täis usaldust Philipisse, et see kohe peletas halvad oletused. Ükskõik kui palju ja kui hädaohtlikud ka oleksid ta vaenlased Fort de Dieu's, Jeanne pole neis teadlik. Ta oleks kas või vandega seda tõestanud praegu. Ta silmad puhkasid kaunil nägemusel paadi ninas.

„Teate, kui meie üksteisega enam ei peaks eluajal kokku saama, jäävad teist püsima minu mälestusse kõige teravamalt kolm vahejuhtumist: meie esimene kohtumine lahe juures kaljul, see haarav pilt, mis praegu mu silme ees, kui nii naeratades minule vaatate...“

„Missugune on kolmas?“ katkestas tema jutu Jeanne, „kas see, kui põletasin selle hirmsa mehe jalga tukiga?“

„Ei, preili Jeanne, see ei ole kolmas. See on see moment, kui jooksite vastu kenale neiule Churchilli lähedal, kui see tuli laevast.“

Jeanne kortsutas kulmu.

„Eksisin tookord! Arvasin ära tundvat kedagi teist, ma vahetasin nad ära, see oli kõik. Här-

Nad sõudsid rütmikindlalt terve tunni vaikides.

ra Philip, palun, kustutage see juhtum oma mälestustest!“

„Ma ei tahtnud kuidagi teid haavata, oh ma vana idiot, kes ei oska valida sõnu. Andestage mulle, ma ei teadnud, et selle juhuse puudutamine teid haavab!“

„Teie pole mulle ütelnud midagi halba. Ainult ei tahaks, et just see jääks üheks neist mälestustest minust. Aga mind kahl!“ ta pööras Philipile ruttu selja ja haaras aeru, „Pierre'iga koos sõudsin alati kaasa, nüüd aga lasen teid kogu õõ ükski töötada.“

„Oh, olen sama värsket kui oleksin terve möödunud nädala ainult maganud,“ naljatas Philip vastu.

Nad sõudsid rütmikindlalt terve tunni vaikides.

Philip mõtles ja otsis nende kahe, Jeanne'i ja Pierre Couteli, vahel sarnadust. Talle näis, et Jeanne'is polnud küll tilkagi ei indiaanlase ega prantsuse verd. Ometigi oli Jeanne Pierre'i õde.

„Jõuame esimeste kärestikkude juurde,“ teatas Jeanne. „Nad algavad sealt kaljulise kalda kohalt. Alla sõites pidime Pierre'iga pea-aegu uppuma.“

Philip pani aeru kõrvale ja haigutas.

„Vaene poiss!“ ütles Jeanne. Nii oleks ütelnud ka Helene Brokaw, kuid tema suust oleks see kõlanud sootuks teisiti. Jeanne'ilt tuli see lihtsalt ja soojalt, seltsimehelikult.

„Teie olete küll väga väsinud, härra Philip. Meie Pierre'iga oleks kindlasti maabunud ja paar tundi puhunud. Tema hüüdis mind ikka „minu kapten“. — Lubage, et võtan ka nüüd käskluse endale?“

„Jah, tingimusega, et ka mina tohin teid hüüda „minu kapten“. Ka paluksin luba jatkata teed. Minu kapten, lubage jatkata mul ka sellel päeval sõudmist.“

Jeanne'i saladus.

Jeanne sõudis paadi kaldale.

„Halastage minule. Pierre oleks vastutulelikum, kui ta oleks siin. Meie püüaks kalu siin kenas ümbruses terve päeva.“

See oli nii lapselik-armsalt öeldud, et Philip pani naerma kõigest jõust.

Jeanne vaatas ringi, kas pole kedagi näha. Vaevalt puudutas paadi nina kallast, kargas Jeanne abi ootamata paadist maale. Ta aga komistas ja karjatas. Philip kargas talle järele.

„Teie ei tohi nii hüpata. Olen teie arst ja kuulute minu järelvalve alla. Praegu ma keelan teile astuda jalale.“

„Ma karjatasin ainult hirmust, et kukun.“

Philip tiris paadi kaldale. Jeanne katsus astuda kergelt longates mõned sammud.

„Juba läheb. Ma ei tunne enam sugugi valu, jalg on ainult vähe kange. Lubage paadist mulle see väiksem pakk, tahan end korraldada,

seni kui saate toime paadi tõmbamisega kaldale.“

Philip andis nõutud paki ja püüdis kah nautukene siluda oma välimust. Et tal aga ligi polnud mingisuguseid tualett-tarbeid, pidi ta läbi ajama oma kümne näpuga kammi asemel. Jeanne vahepeal oli aga päris muutuse läbi teinud. Ta oli vahetanud seeliku ja kandis õlul väga sobivat rätti. Kaunilt raamisid katest niisked juuksed ta nägu.

Tahtmatult võrdles Philip teda jällegi Helene Brokaw'ga, kellel kulus mitu tundi tualettile ja kes ei osanud end ebtida toatüdruku abita. See tütarlaps siin metsades suutis aga veerand tunniga end muuta kauniks. Missugune haruldane maitsekus ja graatsia oli selles noores neius.

Vaatamata oma tugevale kehaehitusele ja tervisele, hakkas Philip väsima. Viimase neljakümne kaheksa tunni jooksul oli ta puhanud vaid kuus tundi. Ta tundis õlgades ja turjas teravat valu. Kuid siiski tahtis ta sõita edasi jõge mööda üles. Nad oleks ju võinud laagrisse minna kaunis sügavale metsa sisse, et neid keegi ei leiaks, kuid kui neid üldse jälgitakse, siis oleks iga viivitus hädaohtlik, ning nüüd ei tohtinud ta millegagi riskeerida.

Churchilli jõesäng muutus ikka kitsamaks ja vool kiiremaks. Kell üksteist sõid nad ja puhkasid paar tundi, siis algas jälle vaevarikas reis. Kella kolme paiku Jeanne pani oma aeru maha ja pööras tõsise näoga Philipi poole. Noormees naeratas talle virilalt vastu: pea haav valutab väljakannatamatult.

„Philip,“ ütles Jeanne, see oli esimene kord, kus ta noormeest nime pidi kõnetas, „ma nõuan, et meie viibimata maabuksime. Kui teie mu sõna ei kuule, hüppan vette, sõitke siis üksi edasi, kui tahate.“

„Kui see on teie käsk, kapten Jeanne, alistan muidugi.“

Jeanne juhtis paadi kaldale ja hüppas esimesena maale, kuna Philip paati paigal hoidis. Jeanne näitas pakkidele:

„Meie vajame telki... ja kõike seda. Lööme siin laagrisse kuni homseni.“

Philip hüppas ka maale ja tõmbas paadi kaldale. Maal tundis ta kergendust, sai kord valutavaid liid- liikmeid korralikult välja sirutada. Nad sammusid metsa otsima kohast paika telgi üleslõõmiseks. Läbi tiheda paju-võsastiku jõudsid nad lagedamale, kivirahnu-dest ülekülvatud kohale. Edasi tõusid vägevad kuused ja männid nagu sein kõrgele üles.

See oli ideaalne koht laagriks. Legendiku äärel jooksis vulisedes väike ojake kristalliselge veega.

Philip läks tagasi maandumiskohale, peitis hoolega paadi põosastesse ja võttis vajalikud pambud kukile. Jeanne'i väikse telgi lõi ta üles ojakese kaldale, tosin meetrid eemale

tegi tuleriida, kandis kokku kuivi oksid, askeldas ja korraldas kuni õhtuni.

Jeanne asetas sööginõud ja toidupoolise la-medale kivile.

„Õhtusöök on valmis,“ hüüdis ta Philipile. See tuli parajasti metsast, suur sületäis kuivi oksid käes.

„Kas meeldib teile see elu, Jeanne?“

„See on jumalik!“ hüüdis neiu särasilmi.

„Mingi hinna eest ei tahaks ma elada mujal, kui siin põhjamaa metsades. Olen siin sündinud, siin tahan surra. Ainult...“ Vari lendas üle tüdruku näo: „ainult teie tsivilisatsioon rikub varsti kõik siin ära.“

Esimest korda nende reisu kestel väljendas Jeanne oma arvamist tsiviliseeritute tungimise kohta kaugele põhja, ja Philipile tuli meelde, millise viha ja põlgusega kõneles Jeanne Churchillist.

Peale sööki istusid nad mõne minuti vaikselt tule ääres. Läks üha pimedamaks. Mets kohises tasa ja rahustavalt.

„Jeanne,“ ütles ta pehmelt, tehes pingutust, et mitte haarata tütarlapse käsi, „aiman, mida tahate mulle öelda. Juba kaks aastat jätsin maha tsiviliseeritud ilma, et tulla elama siia metsikusse paika. Mul on heameel, et kirjutasin teile selle kirja. See aitab teil mõista, miks minagi armastan seda põhjamaad. Kunagi ei pööra ma enam tagasi lõunasse.“

Jeanne vaikis.

„Sellegipärast ei mõista ma teie seisukohta,“ jätkas Philip. „Teie armastate seda maad, teie hülgate tsivilisatsiooni ja ometi kutsute oma juurde mehe, kes teile õpetab lõunainimeste kombeid. Ma kõnelen teie õpetajast, kes teid pühendab kõiksugu teadmistesse.“

Ta peatus. Talle näis mööduvat igavik, enne kui Jeanne vastas:

„See on minu isa, härra Philip.“

Noormees oli võimetu ütleva ühtki sõna. Vari tõusis Jeanne'i silmadesse. Ta ei näinud noormehe nägu, kui see põlvili lasi tema ette.

„Teie kõnelesite Pierre'ist, oma isast ja veel ühest isikust, kes elab Fort de Dieu's teiega koos. Ma mõtlesin... et see isik... on teie õpetaja.“

„Ei, see on Pierre'i õde.“

„Kuulake mind. Pean jutustama ühe õige vana loo. See juhtus südatalvel ja Pierre oli alles poisike. Ühel päeval jahil olles ta komistas lumes lamavale laibale... naise laibale, mis lamas üksikul teel, mida ei tarvitanud keegi. Kui Pierre leidis selle naise, oli see surnud nälga ja külma. Võib olla tund varem oleks ta suutnud teda päästa, sest tema rinnale riidesse mähitult ta leidis pisikese tüdruku, kes elas veel. Pierre viis lapse Fort de Dieu'sse vanahärra juure, kellel on aus süda ja kes tahab elada üksik. Lossis ta kasvas suureks ja

„Ja muidugi ka teie õde! — Teil on ju õde!“

praegu on ta noor tüdruk. Keegi ei tea, kes on ta isa ja kes on ta ema. Ta peab Pierre'i oma vennaks, ja vanahärrat, kes teda kasvatas — oma isaks.“

„Tähendab, see noor tüdruk, Pierre'i õde, ongi neljas isik, kes elab Fort de Dieu's?“

Jeanne tõusis püsti ja vastas allasurutud häälega:

„Ei, härra. Lihane Pierre'i õde elab Fort de Dieus. Mina olen see lumest leitud laps.“

Õisesse kohinasse segunes nuuksumine. Jeanne kadus telgi alla.

Vahutavas keerises.

Philip oli vapustatud hingepõhjani Jeanne'i kõnelusest. Tahtmata oli ta teinud haiget neiu-le, oli neius äratanud kurbi mälestusi, viinud teise avalikkusele, mille peale polnud tal mingit õigust. Philip taipas, et iga väärsamm praegu teeks tütarlapsele ebausutavaks tema armastuse. Ometigi äsja ilmsiks tulnud tõsiasi, et Jeanne on lumest leitud laps, tõi neiu veelgi temale lähemale — aga tema ise? Mis on tema Jeanne'ile?

Philip heitis okstest põimitud asemele, mähkis enda vaiba sisse, kuid vaatamata väsimusele ei tahtnud uni kuidagi tulla. Ikka ja jälle pidi ta mõtlema Jeanne'ile ja oma liigest uudishimust tingitud mõtlematuile pärimistele, mis neiu-le nii palju valu tegid. Tükk aega vähires ta asemel, kuni viimati väsimus võimust võttis ja ta raskelt magama jäi.

Philip ärkas, kui päike juba üsna kõrgel oli. Jeanne'i hääl, mis kostis teinepoolt võsastikku, tõi ta täiele teadvusele. Kohe tuli talle meelde eilne kõnelus ja tal oli hirm sattuda päevavalgel silm silma vastu neiuaga.

Jeanne aga pistis pea läbi võsastiku ja ütles naerataval näol:

„Juba tund aega hoian sööki soojas. Tõuske ruttu! Peske end ojas puhtaks ja tulge kohe sööma, muidu einestan üksi!“

Neiu häälest Philip mõistis kohe, et Jeanne polnud pahane eilsele jutuajamisele. Ta vaatas kella.

„Juba on kell üheksa!“ hüüdis ta, „oleksime võinud juba viisteist kilomeetrit maha käinud olla.“

Philip kargas püsti ja vaatas ringi. Jeanne oli nähtavasti juba paar tundi üleval olnud, pakid olid pakitud, telk kokku pandud, söök ootas.

„Teete mulle häbi, Jeanne! Ma ei vääri niisugust hoolt.“

Nad läksid varsti kaldale ja kuni lõunani sõudsid hoogsalt. Pärast lõunasööki peitis Philip Jeanne'i aeru ära, et neiu end asjata ei väsitaks.

Pealelõunane aeg möödus Philipile kui kau-

nis unelm. Nad ei puudutanud oma kõneluses enam Fort de Dieu' elanikke, ei Helene Brokaw'd ega lord Fitzhoughi. Philip kirjeldas oma lapsepõlve ja oma perekonda. Ta kõneles Jeanne'ile oma üksildusest, ja Jeanne'i tumesinised silmad vaatasid talle otsa täis arusaamist ja poolehoidu.

Omakorda Jeanne küsitles teda suurlinnadest ja elust nendes, kirjandusest, kunstist. Philip üllatus neiu teadmistest. Näis, nagu oleks Jeanne külastanud kõiki Euroopa pealinnu, ta tsiteeris vabalt Dickensit ja Balzac'i, nagu oleks ta isiklikult tuttav nende suurus-tega.

Philip mõistis nüüd, et mees Fort de Dieust pidi olema tõeliselt suurte teadmiste ja kogemustega, oli see ju tema teene, et lihtsast lumest leitud tütarlapsest oli kujunenud nii täiuslikkuseni arenenud neiu.

Sel päeval jõudsid nad edasi umbes viiskümmend kilomeetrit. Neljanda päeva õhtul jõudsid nad Suure Kõuejärve ääresse, kust Fort de Dieu'ni pidi olema veel saja kilomeetri ümber. Kohati oli vool nii tugev, et nad ainult paat turjal ja pakid käes maad mööda edasi võisid minna.

Philip leidis, et need päevad olid möödunud imekiirelt. Mida lähemale nad jõudsid Fort de Dieu'le, seda sagedamini vilksatas mõtte, et saabumine sinna lõpetaks nende südamliku sõpruse, mis üksilduses oli täielik. Paari-päevase puhkuse järele peab ta minema tagasi. Pimedas Indiaanlase järve juurde. Sellepärast, mida lähemale nad jõudsid sihile, seda kurvemaks muutus Philipi meeleolu. Jeanne ümberpöörduvalt muutus ikka rõõsamaks ja kannatamatumaks.

Kohati nad võisid minna edasi ainult paat turjal ja pakid käes.

(Järgneb).

Pärlitepalavik

M. I. Morgan

Kui Dick Websteri kuunar jooksis kalju-
rahnule, algas parajasti tõus, ja Webster tea-
dis, et tõus tõstab laeva korallirahnult ja laev
hukub. Sellepärast laskis ta paar paati vette,
võttis kaasa oma isiklikud tarbeasjad ja tuuk-
riülikonna ning laskis meeskonnal sõita Papu-
maa rannale, kus elanikud olid pooltsivilisee-
ritud ja sõbralikud.

Hurtsikusse, kuhu ta oli elama asunud, tuli
kaupmees Suden, kelle kuunar oli koiduajal
korallirahnust õnnelikult mööda sõitnud.

„Jäate siia elama?“ küsis ta Websterilt.
„Või soovite, et viin teid lähemasse sadamas-
se?“

Kahtlus vallutas korraga Websteri aju. Su-
den oli ju tema võistleja — ja püüab olla nii
lahke.

„Kas teie pole ühenduses selle õnnetusega,“
lausus Webster.

„Ei,“ naeris Samson Suden. „Palju inimesi
on siin mängus. Mina aga aitan neid siit pää-
seda. Teie kohtlesite oma meeskonda liig hästi,
usaldasite teda. Hüva, kui teie ei soovi mi-
nuga kaasa tulla, võtan ma endale selle tüüri-
mehe, kes juhtis teie laeva korallirahnule. Ja
kui soovite mulle ära müüa tuukriülikonda,
olen valmis seda ostma.“

„Ei müü. Mul läheb seda ehk tarvis.“ See
oli tema ainuke varandus, millel oli väärtust.
Kibedusega tuli talle meelde, et mees, kes ta
laeva rahnule juhtis, oli Samson Sudeni mees,
kes sai Sudenilt selle eest tasuta. Kuunarilt,
mis oli rannal ankrus, kuulis Webster päris-
maalaste ulgumist, kes olid vangis all laeva-
ruumis.

Kuus kuud hiljem ühel pimedal ja tormisel
ööl juhtis Suden jälle oma kuunarit läbi oht-
likkude korallirahnude, et külastada Webste-
rit.

Webster ootas teda. Eha ajal olid pärismaa-
laste väiksed trummid teatanud, et valge mehe
Samson Sudeni laev läheneb rannale.

Isegi torm ei takistanud Sudenit. See oli
mees, kes ei tundnud hirmu ega halastust. Ta
oli koguni rõõmuga Websterile teatavaks tei-
nud, et just tema palgaline oli laeva koralli-
rahnule ajanud, et lüüa reast välja teist, ausat
kaupmeest. Websteril polnud raha, et lasta
oma kuunarit vee alt üles tõsta. Ta oli küll
katset teinud tuukriülikonna abil kaupu lae-
vast välja tuua, kuid vesi oli need täiesti ära
rikkunud. Lõpuks laskis ta ühel pärismaalasel
kusagil sadamas oma tuukriülikonna ära müüa
ja saadud raha eest tuua toiduaineid ja kaupu.
See oli edukalt alanud äritegevuse kibe lõpp.
Kibedamaks tegi talle selle asja veel see, et
Suden võidutses. See oli ülekohtu võidutse-

„Kohtasin teda džunglirajal ja meie rääkisime
veidi omavahel!“

mine, sest et Suden vilistas seadustele ja koo-
ris pärismaalasi kuidas aga suutis. Webster
oli austanud aga seadusi, kaubelnud ausalt,
kuid löödud reast välja Sudeni tõttu.

Sel ööl ootas ta Sudenit hurtsikus, mis oli
ühelt poolt mäe ja teiselt poolt džungliga
kaitsitud tormide eest. Ta küsis aga endalt,
miks tuleb Suden ta virelemist vaatama. Läbi
tuule ulgumise kuulis ta ankruketi kõlinalt
ja siis seda, kuidas laevalt paat randus.

„Kuulsin juba, et tulete,“ ütles Webster ra-
hulikult.

Suden pilgutas rõõmsalt silmi.

„Pärismaalaste trummipõrin teatas teile sel-
lest, kuid siiski mitte seda, miks tulin.“

Webster trummeldas sõrmedega laual. Su-
deni puusal oli revolver, ja oli teada, et mees
mõistab seda väledalt käsitada.

„Sooviksin teie abi, Webster. Naljakkas küll, et pean paluma teilt abi?“

Merevesi tilkus ta blondidelt juustelt. Riie- telt tilkuvast veest tekkisid loigud põrandale. Tema pronksjas nägu läikis soolast.

„Muidugi tasun selle abi eest mõistlikult. Olen valmis andma teile oma laeva selle asemel, mis teil läks põhja. Tahan jätta maha äritsemise „mustade lindude“ ja salakaubaga — ning puhata.“

„Mida pean siis teie heaks tegema?“ küsis Webster.

„Olete kindlasti kunagi kuulnud Babingtonist Kõrge Tiiva saarel. Hüva, Babington on surnud. Teda jäi tütar leinama. Keegi peab selle enne ära tooma, kui mõni kannibalide pealik võtab Sally Babingtoni oma haaremi ehteks.“

Webster oli kuulnud Babingtonist. See oli teadusemees, kes oli asunud elama Kõrge Tiiva saarele ja oli leiutanud hirmuäratava jumala või jumalad, mis hoidsid vaenulikud pärismaalased eemal maast, mida ta haris, ja kenast majast. Rohkem ta aga ei teadnud Babingtonist midagi.

„Käisin seal, kui vana Babington elas. Millegi pärast ei meeldinud ma talle ja ta ähvardas mu kuunari õhku lasta, kui ma kiires korras ei kao. Mul ei jäänud siis muud üle kui rutuga lahkuda.“

„See oli Babingtonist väga mõistlik,“ lausus Webster.

„Võib olla. Neil pole teie vastu midagi. Nüüd on vanamees surnud ja tütarlaps on üksinda. Mul pole õigust jätta teda nii. Babington sai valmis suure maagiaga, kuidas hoida võõraid endast eemale, kuid nüüd pole enam teda. Miks ei või siis teie võtta minu kuunari, sõita sinna ja rääkida tütarlapsel. Võib olla ehk toote ta siia.“

Sarnane Samson Sudeni häbematus üllatas väga Websterit.

„Arvate, et mulle meeldib tuua teile valget tütarlast nagu mõnda musta lindu?“

„Kas ma ei või talle võimaldada kõike, mida ta soovib? Aga mitte niimoodi. Ma abiellun Sally Babingtoniga. Arvan, temal pole ka selle vastu midagi.“

Webster lõi pea kuklasse ja naeris. Puna lõi Sudeni näole.

„Võite naerda kui palju soovite. Ma naersin ka, kui nägin teda. Mina tahan aga teda saada, ja see on kõik. Kui lähete tema järele, leiab ta asja täiesti korras olevat. Webster, teie mõistate ju hästi rääkida. Tooge ta siia ja öelge talle, et olen teie sõber.“

„Selle järele, kui lasite mu laeva põhja ajada ja ruincerisite minu.“

„Pidage meeles, et vaevatasuks annan teile oma kuunari. Ma mängin ju lahtiste kaarti- dega. Teil pole karta midagi. Saate rikkaks.“

Ütlen teile, et ihaldan seda tütarlast, et ta mulle meeldib. See tähendab, tahan teha lõpu äritsemisele mustade lindudega. Jatkate teie seda või mitte, pole minu asi. Olen abiellunud Sally Babingtoniga, ei riski ma enam oma eluga. Nende aastate kestel olen merel juba küllalt surmale silma vaadanud.“

Websteril oli olnud vaevalt lootust, et saab kunagi Sudenile kätte maksta või leiab temal mõne nõrga koha. Nüüd oli aga Suden armunud. Ta oli armunud, kuid tal endal polnud võimalust ihaldatud tütarlast kätte saada. Ta ei julenud ise sõita tütarlapse järele, sest kartis, et selle äraviimisel hakkavad võimud teda jälgima. Nii oli ta tulnud siis Websteri juurde, kelle nimi oli puhas nagu valge paber. Oli ju selge, et sarnase laitmatu nimega mees võidab kergesti Sally Babingtoni usalduse.

„Pean siis tooma Babingtoni tütre siia, et võiksite hakata temaga kurameerima?“

„See on just minu mõte, Webster. Teie võite siis sõita kuhu tahate ja otsida endale õnne. Ma lähen tütarlapsel ka kuhugi, kus võin vaikselt elada. Ma ei või sõita aga isä Kõrge Tiiva saarele, sest vana Chang Chee, kes valitseb Babingtoni istandust, vihkab mind nagu mürki. Mul on siin ka teine laev, ilusaim laev, mida teie silmad on kunagi näinud. See on sisse seatud Sally Babingtoni jaoks. Selles pean temaga oma mesinädalaid, nagu mõni sul- tan.“

Webster oli juba tüdinenud hurtsikust, läm- matavast kuumusest, tüütavaist putukaist ja tegevusetast olekust. Nüüd oli tal võimalus saada kuunari ja, võib olla, ka saada lahti Samson Sudenist. Nii võttis Webster Sudeni ettepaneku vastu.

Järgmisel hommikul läks ta kuunarile. Ta leidis, et see oli hoolega puhastatud ja värvitud. Taeval olid pilverünkad, mis ennustasid tormi.

„Võite võtta minu meeskonna, aga kui soovite, võite koostada uue siinsetest pärisma- lastest.“

Laeva meeskond näis koosnevat väga kaht- lasest elemendist. Kuigi meeskond Websterile ei meeldinud, ei tahtnud ta siiski oma sõbra- likke pärismaalasi selliseks retkeks kasutada.

Paari tunni pärast asus ta juba teele. Kuigi õösel oli möllanud torm, näis siiski, et teine torm on lähenemas. Osava meeskonna tõttu kattis laev aga ruttu selle kauguse, ja nad heitsid välja ankru Kõrge Tiiva saare lagu- nis, mille mustendavad mäed tõusid taeva poole nagu mõne merelinnu laialilaotatud tiivad.

Sudeni pärismaalastest meeskond keeldus lahkumast kuunarilt, nagu oli seda Suden hoiat-anud. Niisiis sõudis ta üksinda paadiga kal- dale. Tal tuli minna tükk maad mööda džungli rada, mis oli põimitud läbi liaanidega. Jõudnud džunglist välja, nägi ta enda ees kena euroo-

palikku maja rohelisel džungli foonil. Selle lähedale oli püstitatud väikene hoone, mille ukstel rippus pärg. Webster taipas: see on Babingtoni hauakabel.

Aegamisi sammus ta mööda rada edasi, oodates, et teda võidakse iga minut sundida seisatama. Oli näha rida pärismaalaste hurtsikuid, kuid keegi ei tülitanud teda. Selle asemel kuulis ta aga noort häält laulmas, mis muutus aga pea hõbedaseks naeruks.

Oma kujutluses oli ta loonud teatud pildi Sally Babingtonist, nähes teda pidi tal aga süda seisma jääma. Tema noorusest õhetavad põsed olid pehmed nagu samet ja pruunistunud päikesest ambravärviliseks. Seljas kandis ta eredat lillelist sarongi ja jalas kõrgekontsaga tuhvlaid.

„Minu nimi on Webster,“ lausus mees, „Dick Webster. Kuulsin, teie isa olevat surnud, miss Babington. Arvan, et mu külastus teile just vastumeelt pole.“

„Olen kuulnud Dick Websterist ka,“ lausus tütarlaps. „Tean suurema osa kaupmeeste nimesid ja seda ka, millised nad on. On hea, kui saab vahest harva mõne valge inimesega kokku. Oma isa surmast saadik olen täiesti üksinda.“

Üksildus polnud siiski, nagu Webster tähele pani, mõjunud sellele tütarlapsele rüsuvalt. Vestelnud tütarlapsega pool tundi, taipas ta, et vana teadusemees oli tütarlapse mõtteilma vorminud nagu vaha, arvestamata isegi istanduse valitseja hiinlase Chang Chee arvamist.

Puhtad valged matid katsid maja põrandaid. Lilli võis näha massiliselt igalpool. Nende lõhnad täitsid kõik ruumid. Ta istus Sally Babingtoniga siidisel sohval toas, kus riulitele olid asetatud paksud ebajumalakujud. Keldrist toodi külmi karastavaid jooke. Sally suitsetas sigarette ja vestles Websteriga rõõmsalt, nagu vana tuttavaga, keda polnud ammu näinud. Ta rääkis kaupmeestest, kauplemisest, tormidest ja pärismaalastest. Isa oli informeerinud teda selles suhtes mitmekülgselt. Riulitel olid raamatud, mis rohkest käsitamisest kulunud, ja isegi ka kaunis värsked ajakirjad.

Webster nägi, et ta oli võtnud endale ülesande, mille täitmise käib talle üle jõu. Kolm päeva tagasi oli talle see näinud nii kergena ja lihtsana. Kuidas võis ta nii armast ja kena tütarlast Sudeni taolise võllaroa kätte mängida. Ta ei võinud sellele üldse mõelda. Webster oli päris lõksus. Viib ta tütarlapse laevale, on selge, et meeskond viib ta Sudeni juurde, vaatamata sellele, et tal on relvad, millega võib meeskonda ähvardada. Kui ta aga meeskonnina laevalt minema saadab ja uue meeskonna palkab, asub Suden teda jälle taga ajama kiirema laevaga. Kui ta ei tee aga seda ega teist, tuleb Suden tingimata ise vaatama, kuidas asja-

lood on. Saarele tulles polnud Webster näinud ka kusagil tunnust, mis oleks annud lootust, et Babington suudab takistada Sudeni laeva tulekut laguuni. Ainuke, mis ta oli näinud, oli kunstlikult loodud tamm kose all. Kose mühinat kuulis ta praegugi.

„Kuulsime, et teie laev hukkus,“ ütles tütarlaps.

Webster jutustas talle sellest õnnetusest. „Meie pole aga kuulnud, et oleksite ostnud uue laeva,“ lisas tütarlaps.

Webster ei hakanud asja seletama, vaid juhtis jutulõnga mujale. Sally hõbedane hääl oli nii mahe, kui ta rääkis raamatuist, kaugeist maist ja teaduslikest leiutistest ning avastustest. Babington oli andnud oma tütrele rikakaliku vaimuvara. Sally oli ilus ja süütu. Kui õhtupoolikul taevas tormi lähenedes tõmbus paksu pilve ja tuba läks hämaraks, tuli Ching Chee kassisammudega, löi käed kokku, kummardas sügavalt ja keeras siis tule põlema. Tütarlapse naer Websteri üllatuse puhul näis olevat harilik, kuid Webster tundis, et hiinlase pilk oli teda hoiatanud ja tütarlaps oli sellest aru saanud.

„Minu isa chitas kose juurde elektri-jõujaama,“ seletas tütarlaps. „Pärismaalased kardavad pööraselt neid jumalaid, mida näete. Nende pärast ei julge nad ka kunagi maja lähedale tulla.“

Igal väikesel ebajumalal — ja neid oli tosinaid riulitel — särasid silmad elektri valgusest. Kuna nende silmad olid mitmevärvilised, oli Websteril tunne, nagu oleks tuba säravaid pärle täis.

„Kõik on siin küll kena,“ tähendas Webster, „aga ma ei saa aru, kuidas võite olla siin üksinda.“ Ta hakkas juba julgemaks minema. „Miks te ei võiks tulla minuga kaasa?“

„On teie saar kenam?“

„Ei, kuid on ju ohtlik olla üksinda. Oletame, et siia tuleb keegi mees... ütleme näiteks Samson Suden.“

Chang Chee katab laua kahele, mõtles Webster, kui kuulis nugade ja kahvlite kõlinalat.

„Ta on käinud siin,“ vastas tütarlaps. „Ta on suur ja kena mees.“

„Välimuselt küll,“ vastas Webster, „kuid ta on ju tige da südamega ja mõrtsukas.“

„Mind ta ei tapa. Miks peaks ta seda tege- ma? Ma pole teinud talle vähematki häda.“

„Kuid kindlasti teate teie, kui ilus olete ja kuidas mehed jumaldavad naise ilu. Ühel päeval armute ja abiellute. See aga ei juhtu siis kunagi, kui langete Samson Sudeniküüsi.“

Webster kummardas ettepoole. Nende silmad kohtusid. Siis vaatas Sally aga Chang Chee poole ja selle järele jälle talle otsa. Webster puudutas ta kätt, ja ta tundis, kui-

das Sally sõrmed ta käest kinni hakkasid. Jumalate silmist tulev valgus pani sarongi kummaliselt särama. Webster taipas, kui ohtlik on armumine. Ta juba armukadestas sellepärast, et Sally oli öelnud Sudeni kohta: „Suur ja kena.“

„Õelge mulle, mis on juhtunud Samson Sudeniga, et tulite siia tema laevaga?“ küsis tütarlaps äkki veel tugevamini tema kätt pigistades.

Webster oli üllatunud, kust tütarlaps teadis, et see on Sudeni laev. Samuti pani see teda imestama, miks tundis ta huvi Sudeni vastu.

„Kas tunnete laeva?“

„Chang Chee tunneb. Kord käis Suden siin. Kohtasin teda džungli rajal ja meie rääkisime veidi omavahel. Minu isa oli vihane ja ähvardas teda, kuid minu isa on nüüd surnud. Kas Suden kartis, et saatis teid?“

„Ei. Suden ei karda kunagi. Kas teie ehk ei või arvata, et kuulsin teie ilust ja tulin parema kavatsusega, kui teeb seda Suden kunagi? Muidugi mina pole hiiglane ega ilus.“

Sally naer katkestas teda. „Õeldakse, et armastus teeb kuraditest kuningad,“ lausus ta. „Suured inimtapjad on olnud alati suured armastajad. Nii Marcus Antonius, Napoleon ja teised. On aga vaevalt võimalik, et keegi mees leiab mind siit saarelt.“

Webster taipas selle argumendi rumalust. Tütarlaps oli näinud džungli roheluses ja kullas Sudenit ning Suden oli talle öelnud, et ta on ilus. Isa oli teda küll Sudeni eest hoiatanud, kuid mis sellest kasu. Kuigi tütarlaps oli vaimliselt hästi varustatud, oli ta siiski kaitsetu laps südameasjades. Sõrmi, mis hoiavad praegu tema käest kinni, ei lase Suden enam lahti, kui ta on need oma kätte saanud. Lootusetuna näis talle tütarlast Sudeni käest päästa. Ka tema ihaldas nagu Sudengi seda tütarlast, ja veel kuidas! Ei. Ta ei võinud teda Sudeni kätte jätta.

Vaikselt, vaevalt kuuldavalt serveeris Chang Chee neile õhtusöögi. Selle järele laulis Sally lõbusaid laule. Webster mõtiskles nüüd endamisi, et Sally armastamine maksab lugematu hulka metslasi. Orjavedajate laevad muutuvad süütuteks kaubalaevadeks. Pärismaalased võivad liikuda jälle vabalt, ilma et neil oleks tarvis karta, et neid mõnele laevale tassitakse. Ja tema, Webster, peab minema siis jälle õnne otsima.

Nad läksid rõdule, kust oli pilk merele. Meri oli hakanud tugevasti lainetama. Täiskuud, mis vahetevahel pilvede vahelt välja vaatas, tegi lainete ilme veel vihasemaks, kui need olid. Olla nüüd sarnase tütarlapsega, nagu on seda Sally Babington, ja tunda selle järele lõpimatut piina, sest ta pidi ju kohtama

Websteri pilk peatus esimesel, mis äratas tähelepanu

Sudenit. Ei, sarnase tütarlapse pärast on mehed valmis võitlema nagu tiigrid. Siis naeris ta äkki valjult.

„Parem surgu mustad, kui anda teda Sudeni kätte,“ otsustas ta.

Välgu sähvatus ja kõue raksatus oli selle vastuseks. Ta haaras Sally käest ja seltsis jooksid nad rõdule tagasi. Palmid paendusid tormist ja lained tõusid kõrgele, nagu kohutavad viirastused. Jälle sähvatas välg, ja Websteri pilk peatus esimesel, mis äratas tähelepanu. Saarele lähenes valge jaht, mis tüüris laguuni poole. See oli Samson Sudeni jaht.

Suden polnud siis teda usaldanud. Võitlus, äge võitlus oli lähemal kui ta oli seda aimanud.

Chang Chee sules aknaluugid ja Sally istus jälle sohvale, tõmmates Websteri enda kõrvale. Vihma oli sadanud ta juustele ja vesi tilkus neist nüüd sohvapadjale. Noore kena naise lähedus segas ikka rohkem ja rohkem Websteri meeli. Järgmisel momendil oli Sally juba ta käte vahel ja Webster suudles teda kirglikult.

„Unistasin alati suudlustest,“ sosistas Sally, „sellest saadik kui nägin Samson Sudenit.“ Webster jahmatas.

„See on ju võimatu teist, et unistate Samsonist!“ hüüdis ta. „Tema käed on määritud verega. Juba ammu oleks ta, pidanud kõlkuma völlas. Kui teie aga teaksite, kui palju naisi on ta suudelnud ja siis need jälle minema viisid...“

„Olen ma esimene naine, keda suudlesite?“ küsis Sally õrnalt.

Webster oli arvanud, et Sally on laps, kuid nägi nüüd, et on täiskasvanud naine. Sally su-

rus ikka rohkem ja rohkem end tema vastu, kui Webster rääkis Samon Sudenist, kuidas see vale ettekäänetega meelitab pärismaalasi nende küladest oma laevadele, müüb neid maha orjakaupmeestele või viskab nad jälle üle parda, kui tema laevu taga aetakse. Webster rääkis ka naistest ja lastest, kuidas need siis kannatavad, kui perekonnapead on ära viidud. Tema arvates olevat see veel hullem kui orjus. Webster ei teadnud, kas Sally temast hästi aru saab, kuid korraga sähvatas see vahele:

„Jah, naistel peavad olema mehed.“

Esimene vihmahoog oli möödunud. Torm oli aga paisunud. Tugevasti raputas see maja, ja lainetekohin läks valjemaks ja valjemaks.

„Sally“, lausus Webster õrnalt, „aga meil ei maksaks rääkida niisugusest mehest, nagu seda on Samson. Ma armastan sind! Ma ihaldan sind! Ükski mees ei suuda sind minult ära võtta!“

Sally laskis oma pea longu.

„Kust tean seda, et armastate mind? Mehed on ju kavalad. Teine laev on laguunis. Arvata-vasti on seal ka mees, kes tahab õelda samuti: „Sally, ma armastan sind“. Meestel on seda kerge õelda.“

Väljas kuuldusid kiiresti lähenevad sam-mud. Webster kargas püsti. Juba läks uks lahti. Sisse tormas Samson Suden. Samson heitis pilgu temale, siis Sallyle. Ta käsi oli revolvril. Ka Sally oli püsti karanud, kuid Websteril polnud enam tema jaoks silmi. Ta pidas teravalt silmas iga väiksematki Sudeni liigutust. Enne kui Suden tulistada suutis, oli Webster relva ta käest löönud. Juba sööstis Suden täie jõuga Websterile. Webster kukkus. Suden asus nüüd põlvili mahakukkunu rianale ja karjus vihasealt:

„Sina koer, häbematu, koer! Tulid siia, et naist, tütarlast võrgutada! Oli hea, et sind ei usaldanud, kui laenasin sulle oma kuunari. Ärge kartke, miss! Samson Suden on siin ja keegi ei saa teile kurja teha.“

Webster taipas, et ta oli olnud rumal. Suden kasutas teda ainult selleks, et näidata tütarlapsele oma rüütellikust ja tugevust. Tal oli ka selge, et siin Kõrge Tiiva saarel ei tapa Samson Suden teda, sest ta tahtis end näidata ainult Sally kaitsjana. Siiski Sally silmis ei peegeldunud hirmu ega lugupidamist toore jõu vastu. Pilgutamatult vaatas ta otsa Chang Cheele, kes seisis ukse lähel. See võttis ühe lillepoti, mis oli rüselemisega läinud ümber. Webster nägi, et ta revolver oli taskust välja kukkunud.

Webster ajas enda püsti ja naeris tasa, kui Suden pöördus tütarlapse poole.

„Tulge parem minuga kaasa, preili. See kõrilõikaja on valmis kõigeiks. Tulge parem minu laevale.“

Websterile näis, et need sõnad ulatusid küll Sally kõrvuni, kuid siiski ei kuulnud tütarlaps neid. Ta ei liigutanudki, kui Suden astus lähemale. Samuti ei märganud ka Suden, et Webster oli juba püsti tõusnud. Suden sirutas oma käe Sallyle.

„Mu laev ootab,“ ütles ta, vasaku käega üle juuste tõmmates. „Teie tulete ju minuga, Sally. Võtame kaasa väiksed jumalad ja kõik mis tarvis!“

Need sõnad viisid Websteri uuesti tasakalust välja. Ta kargas Sudeni juurde ja andis sellele tugeva hoobi lõua alla. Suden tuikus, kuid ei kukkunud. Jälle andis Webster uue hoobi Sudenile näkku. Viimane ei jätnud aega võlgu. Lendasid ümber toolid ja lillepotid, vaid väikesed ebajumalad jäid oma kohtadele püsima. Nende silmad heitsid kummalist valgust võitlevatele meestele, kelle riietest olid selga jäänud ainult kaltsud.

Webster tundis, et ta peab võitluses alla jääma. Tema jõud oli nõrkemas. Sudeni tugevad sõrmed pigistasid ta kõri. Punased lai-gud ilmusid ta silme ette. Siis lendas ta läbi lahtise ukse välja trepi ette matile.

„Tulge, Sally,“ ütles Suden. „Võtame väiksed jumalad kaasa.“ Ta sirutas oma käe ühe väikese jumala järele. Sellele järgnes valguse sähvatus ja kohutav plahvatus. Laguuni vesi vahutas valgelt. Mõlemad laevad lendasid õhku ja sadasid alla kildudena. Suden tarretas. Webster läks tuppa tagasi, võttis Sally käest kinni ja tõmbas teda ukse poole.

Sudeni suust tulid rängad vandesõnad kuuldavale. Ta kirus Babingtoni põrgupõhja.

„Või nemad hukkasid mu laevad. Sellepärast vana Babington tegigi tammi kose alla. Aga need väiksed jumalad on selle tasuks, tüdruk...“ Tal polnud aga aimugi, et Sally oli juba väljas Websteri käte vahel. Suden sirutas käe väikse jumala järele. Ent äkki tõmbas ta karjatades käe tagasi. Suden taipas nüüd, millised ettevaatuse abinõud vana Babington oli oma tütre kaitseks tarvituselevõtnud. Väiksed jumalad olid laetud elektriga.

Vihaga purustas Suden ukse kildudeks. Ta mõirgas rõdul, nagu elajalikult moondunud. Webster tundis, et Sally ta käte vahel nõrkas. Webster teadis, et temast pole enam võitlejat. Torm oli hakanud juba raugema. Välgusähvatused olid juba kaugemal. Suden nägi Sallyt Websteri käte vahel.

Korraga kõlas toas pauk. Suden kukkus. Moment hiljem kargas Chang Chee ta juurde ja laskis kaks pauku õhku. Ilmusid pimedusest mustad kogud. Need olid pärismaalased. Nad haarasid haavatud Sudeni ja jooksid sellega minema.

Webster viis Sally nüüd tagasi sohvale ja istus ta kõrvale, et oodata hommikut. Oli

kuulda ainult, kuidas Chang Chee kassiamud tulid ja läksid.

Viimaks tõusis kuldne päike. Rõõmsalt sädistasid linnud puie niiskeil oksil. Taevas oli puhast ja selge.

Kõik oli, nagu poleks juhtunud midagi. Chang Chee kättis jälle laua kahele. Webster nägi, kuidas ta purunenud lillepottide asemele uued tõi. Purustatud toolid olid asendatud juba uutega. Õise võitluse jälgedeks oli ainult purustatud üks ja Websteri kriimustatud nägu.

Chang Chee viipas temale. Ta laskis Sally kätte lahti ja nägi, et tütarlaps magas. Ta järgnes hiinlasele, et supelda kunstlikus tiigis. Jõudnud tagasi, ootas Sally teda juba kohvitassi juures. Ta kandis valgest siidist sarongi, mille ümber oli tõmmatud sinine pael. Tema mustadesse juustesse oli pistetud hiibiskuse õite kobar. Tuba oli täis uimastavat lillelõhna. Karastav tuul puhus läbi avatud akende sisse.

Siiski, Webster ei saanud süüa. Kogu aeg püsisid ta mõtted ikka ühel ja samal kohal. Mida peab ta tegema? Ta teadis, et Samson Suden oli armastanud Sallyt omamoodi ja et Sally ei unusta seda meest, kes oli tulnud läbi tormi temale järele. Ta mõtles sellele, et tema pärast oli kaks laeva ühes meeskondadega hukkunud.

„Torm on möödas,“ ütles Sally aralt. „Kuidas meeldib sulle meie saar ilusa ilmaga. Meeldib ta nii, et võiksid siia jääda?“

„Sally, ma pole toonud endaga kaasa midagi muud kui ainult kurba.“

„Mitte sugugi,“ vaidles Sally vastu. „Samson Suden tahtis omandada väikseid ebajumalaid. Seda kartis ka mu isa, ja sellepärast võttis ta ka ettevaatuse abinõud tarvitusele. Ükski laev ei pääse siit, kui seda ei taheta. Kaablid on kinnitatud boide külge. Kui laev ankru välja heitnud oli, kinnitasid Chang Chee mehed kaabliotsad laeva külge. Nende abil panid nad minu isa leiutise, kohutava lõhkeaine plahvatama. Sa näed, meie ei tohi kedagi usaldada, kes teab, et väiksed jumalad...“

Webster sai nüüd aru, kuidas olid tekkinud plahvatused laevadel. Kuid ta ei saanud nende väikeste ebajumalate otstarbest jagu.

„Kõige rohkem hoiatas mind isa Samson Sudeni eest. Ta ütles, küll armastus tuleb omal ajal, kuid ma pean mõistma teha vahet armastuse ja armastuse vahel...“

„Aga, Sally, arvan, Samson Suden armastas sind tõepoolest. Muidugi armastas ta teisi kui teised.“

Webster tahtis seletada, miks ta oli Kõrge Tiiva saarele tulnud.

„Ta armastab väga, kuid ei mind ega kedagi naist. Ta ihaldas ainult minu ebajumalaid, nagu paljud mehed. Sa kuulsid, kuidas ta ütles: „Sind ja väikseid ebajumalaid.“ Kuidas

ma ehmatasin, kui sa tulid ja Chang Chee tundis ära, et see on Sudeni laev, millega saabusid. Arvasin, saabunud on see moment, mida oli kartnud isa. Kuid ma nägin, et Suden vihkab sind. Ja kui meie eile rääkisime, rääkis mulle ka mu süda.“

„Mida rääkis siis su süda?“ Ta võttis Sally käest kinni.

„Ma pidin mängima mängu, kuni tuli Suden. Tundsin aga, Chang Chee eksib. Mu süda taipas õieti, kes sa oled, Dick...“

Nende huuled sulasid suudluseks.

„Sally, mul pole sinule midagi tuua. See oli Sudeni laev...“

„Sina jääd siia. Siin on saar — kopra ja suhkruroog vajab kedagi. Ja ka ebajumalad vajavad, et keegi neid kaitseks...“

„Ebajumalad, Sally? Ma ei saa aru...“

Sally astus riivli juurde. Ta võttis ühe ebajumala selle aluselt. Siis kruvis ta sellel pea otsast ja puistas selle seest pärleid lauale. Osa pärleid veeres põrandale. Hiinlane korjas need maast üles, asetas pärliid jälle ebajumala sisse ja pani siis selle riivlile tagasi.

„Samson Suden tahtis omandada Kõrge Tiiva pärleid. Sul polnud aga neist aimugi. Mu isa teadis, kuidas neid kaitsta.“ Siis lühikese pausi järele lisas Sally. „Ta aga ei teadnud, kuidas kaitsta armastuse vastu.“

Nad läksid hauakabeli juurde, kus Babington puhkas oma viimast und. Sally surus omad pehmed huuled vastu kabeli seinale:

„Isa, meie anname nüüd sinu juures oma töötuse, kuni Chang Chee toob misjonäri, kes meid laulatab. Armastus tuli nii, nagu sa ütlesid. Kunagi ei karda ma enam midagi.“

Nalja

„Noh, kas oled juba kõnelenud isaga?“ küsis teemale tungivalt.

„Jah, ma ütlesin talle eile õhtul lahkudes head õhtut,“ vastas tema kogeledes.

Kaastundlik härra: „Noh poisu, kas kadusid vanemate juurest ära?“

Poiss (nuttes): „Jah! oli mul vaja vanaemaga kodust välja minna, tema kaotab alati midagi ära.“

Õpetaja: „Kui meie pimedas silitame kassi, mis torkab meile siis silma?“

Õpilane: „Kass kargab meile siis silma.“

„Täna hommikul nägite teie mind turul ja pöördusite siis järsku lihakarni sisse. Mispärast tegite nii?“

„Andke andeks, kuid — kui ma teid nägin, meenus mulle, et olin unustanud ostetud seapea karni lauale.“

Väike Ats istub rahulikult põrandal. Äkki küsib ta isalt.

„Papa, mispärast abiellusid sa mammaga?“

Isa: „Kas sina ka juba selle üle pead murrad?“

Kuidas vanasti inimesi arstiti.

Meie päevil peab inimene 7--10 aastat ülikoolis ja kliinikutes õppima, enne kui ta tunnistatakse arstiks ja teda lubatakse inimesi ravida.

Vanasti sai arstiks palju kergemini. Kui keegi tahtis hakata arstiks, siis käis ta vähe moe pärast ülikoolis — kus õpetajad isegi midagi ei teadnud — ja arst oligi valmis.

Muidugi ei suutnud sellised arstid haigete piinade kaotamiseks midagi teha. Oma rumaluse ja oskamatuslega aga saatsid nad sageli inimesi surma.

Kuidas vanasti inimesi arstiti ja missuguste metsikute ja rumalustega kõik hakkama ei saadud, seda kirjeldavad alljärgnevad, kultuuriajaloost pärit andmed.

13. sajandi algul keelas paavst Honorius kõigile vaimulikkudele haigete inimeste arstimise, pidades seda tegevust vaimuliku seisusele totavaks.

Arnoldus Villanovanus, kes 1300. aastal Montpellier's arstiteaduse professoriks oli, andis oma õpilastele kaasa järgmise õpetuse: „Kui sa uriini vaatamisest hoolimata ei tea, mis haigel viga on, siis ütle lihtsalt — maksa obstruktsioon. Sellest aitab. Kui haige kaebab, et temal valutab pea, siis pead sa alati ütleva — see tuleb maksast. Tarvita sõna „obstruktsioon“ nii palju kui vähegi saad, sest haiged ei tea, mis see sõna tähendab, ja haigele on alati hea, kui ta ei tea oma haiguse nimetuse tähendust.

Vaimuhaigetega toimiti vanasti väga lihtsalt: kui nad muutusid tühis-konnale tülikaks, siis pisteti nad kohe vanglasse ja pandi seal tarviduse korral isegi ahelasse. Kui vaimuhaigeks jäi mõni välisriigi alam, siis saadeti ta jalamaid üle piiri, kuid enne seda pekseti ta korralikult läbi — et tal poleks isu tagasitulemiseks.

Paks markkrahv Dedo kannatas väga rasvumise all. Tema ihuarst leidis vajalise olevat ta kõhtu lõhki lõigata, et nii ülearust rasva välja lasta. Markkrahv nõustuski sellega ja lasi oma kõhu lõhki lõigata. Muidugi suri ta selle „operatsiooni“ tagajärjel.

Austria hertsog Leopold kukkus 26. detsembril 1194. aastal ratsuta-

miseharjutusel hobuse seljast maha ja murdis sellejuures nii õnnetult oma kintsuluu, et murdunud luu ots tungis tal kintsu lihast läbi välja. Arstid sidusid küll murdunud jala kinni, kuid ei amputeerinud jalga. Järgmisel hommikul oli murdunud jalg üleni mustaks läinud. Nüüd taipasid ka arstid, et murtud jalg tuleb maha lõigata, kuid ükski arstidest ei julenud seda teha. Siis vihasta hertsog, pani murtud jala paku peale ja lõi selle ise kirvega otsast ära.

Kolm päeva hiljem suri ta. Pole midagi öelda — sellel mehel olid tõesti tugevad närvid!

Keiser Otto II, kes lõunamaa kliinimas polnud harjunud elama, kannatas sagedasti kõhurikete all. Arstid andsid temale sissevõtmiseks 17,5 grammi aaloeid. Kuningas uskus oma arste, võttis pakutud arstimise vastu ja — suri. Juba väike osake sellest aaloe hulgast oleks olnud surmav, kuid tolleaja arstid ei teadnud seda.

Omamoodi naljakas lugu juhtus kuningas Albrecht I-sega. Valitseja oli söönud palju kala ja ajanud oma seedimise niiviisi sassi. Kui tal siis kõht äkki kangesti valutama hakkas, siis arvas ta kohe, et ta on mürgitatud. Tol ajal oli mürgitamine päris harilik nähe. Oli ju see kõige paremaks ja kindlamaks relvaks oma vaenlaste vastu. Seda teadis kuningas väga hästi, ja sellepärast oli tal ka küllalt põhjust kartmiseks. Kohe kutsuti hulk arste kohale, kes kuningale igasuguseid pudri-padi aineid rohkel hulgal sisse andsid. Kuninga valud aga ei vähenenud sugugi.

Siis otsustasid arstid kuninga jalgupidi puu otsa riputada, et mürgi suu, silmade ja kõrvade kaudu kehast välja nõrguks. Nii rippus vaene kuningas mitu-mitu tundi järjeklikku pea allapoole puu otsas ja ootas mürgi väljanõrgumist. Ta kaotas sellejuures teadvuse ja ka ühe silma. Arstid aga said suuri autasusid, et olid kuninga suutnud mürgisurmast „päästa“. Selle kõige juures ei pea mitte unustama, et kuningakodade juure kutsuti kõige kuulsamad arstid. Missugused pidid siis küll olema harilikud arstid?

100 aastat hiljem polnud lood palju paremad. Keiser Sigismund ja

Austria hertsog haigestusid Znaimi piiramisel, ja kohe oletati jällegi mürgitamisest. Targad arstid sidusid siis keisri jalgupidi nii seinale peale, et tema rind ulatus alla põrandale. Sel moel pidi siis mürgi kuninga suust välja jooksma. Tervelt 24 pikka tundi pidi kuningas veetma selles eba-meeldivas asendis. Keisril oli raudne tervis — ta kannatas need 24 tundi rippumist ära ja ka mürgi ei suutnud teda tappa — ta paranes. Muidugi kirjutasid arstid selle tervenemise oma arstimise arvele.

Keiser Maximilian I abikaasa, ilus Maria von Burgund, oli juba 5—6 kuud rase, kuid ratsutas siiski igapäev hobusel ja võttis osa isegi suurtest ajajahtidest. Metsas kihutamisel kukkus ta kord hobuse seljast maha ning suri. Samuti juhtus ka keiser Sigismundi abikaasaga.

Kui vähe vanasti arste usaldati, näeme Molière'i komöödiast, kus üks raskesti haige mees loodab kindlasti terveks saada, sest tema juure ei kutsutud arste!

Kaua aega ei lubatud keskajal inimeste laipu lahata. Veel 13. sajandi algul keelas rooma paavst selle oma erilise bullaga ära. Kuid sellest keelust ei hoolinud siiski Veneetsia senat ja lubas teaduse huvides igal aastal ühe laiba lahata. Prahas tapeti Karl IV ajal vanglas üks roimar eriti selleks, et teadusemehed saaksid uurida tema laipa.

Hollandis tühistas Philipp II 1555. aastal keelu, mis ei lubanud inimeste laipu teaduslikuks uurimiseks lahata. Kuid ainult roimarite laipade kallal tohtisid teadusemehed oma uurimistööd teha.

Naiste laibad olid lahkamise vastu kaua aega kaitstud. Alles 1720. aastal lahati esimene naise laip.

Naisarste leidus juba kuulsas Salerno arstide koolis. Eriti kuulus naisarst oli Trotta. Naised olid väga agarad retseptide koostamisel. Üks naisarst, nimega Mercuriade, olnud isegi väga osav kirurg. 10. septembrist 1321. aastast on säilinud dokument, mis antud kellegile Francisca Romanole, et tema on lõpetanud Salerno kooli kirurgia alal ja teinud oma eksamid hästi. Kalaabria hertsog Karl ütleb oma määruses, et

naisarstid võivad vabalt tegutseda. Keskajal ei lastud meesarste naljalt naishaigetele ligi. See oli muidugi naisarstidele kasulik.

Juba 1351. aastal oli Münchenis silmaarst olemas. Kas ta silmahai-geid suutis ka aidata, selle kohta puuduvad andmed.

Enne suurt prantsuse revolutsiooni usuti Prantsusmaal, et kuninga käe puudutus vabastab inimesed nende haigustest. Sellepärast antigi aastast 6—7 korda kirikutest rahvale teada, et kuningas ravib oma käega sel ja sel ajal haigeid. Haiged kogunesid siis suurel hulgal Versailles'i lossi. Mõnikord oli neid koos kuni tuhat inimest. Tõbised seati siis ilusti sabasse. Kuninga arstid vaatasid haiged läbi, kas nad ikka tõesti olid haiged, sest haigete hulgas leidis ka palju teesklejaid. Kuningas andis igale haigele pärast selle puudutamist kaks soud ja kaugemalt Pariisi tulnutele koguni 4 soud. See meelitas inimesi petmisele ja nii mõnigi katsus pühast toimingust ainelist kasu saada. Pärast seda, kui arstid olid haiged läbi vaadanud, ilmus kuningas oma kaardiväe kapteni ja mõne õuekondlase saatel haigete juure. Haiged käsutati põlvili ning kuningas astus iga üksiku haige juure, tegi selle kehale ristimärgi haiget oma käega puudutades, ja ütles sellejuures:

„Kuningas puudutab sind — jumal tervendab su.“ Sellega valmis, astus kuningas järgmise haige juure, kus kordus sama toiming. Kaardiväe kapten andis aga igale haigele, kes kuninga „käe alt“ tuli kaks soud ja valvas, et ta kohe lahkuks ja uuesti ritta ei astuks. Mõned osavad „haiged“ teenisid kuninga haigete vastuvõtu päeval palju raha. Nad käisid mitu korda kuninga käe alt läbi. Ikka ja jälle oskasid nad end poetada järjekorda ootajate sabasse ja oma välimust muuta, nii et neid ära ei tuntud. Nii nad said kuningalt „tervist“ ja, mis peaaasi, raha. Kas kuningas oma samariitliku tegevusega ka tagajärgi saavutas, see pole teada.

Kuulus arst dr. Thoms Dover, kes leiutas temanimelise pulbri, mida veel tänapäevalgi tarvitatakse, oli „eraelus“ kuulus merirövel. Kui ta

JÄLGIA

Lakkamatult kostsid sammud mu seljatagant. Pöördusin närviliselt. Too meesolend jälgis mind juba tund aega. Mida ta küll plaanitses?

Hüppasin trammile. Tema järgnes. Sööstsin kaubamajja, sukeldusin inimmassi, ning kui poole tunni pärast väljusin tagauksest, mees seisis tänaval. Astusin ta juurde ning ütlesin: „Kui olete mõni nõrgameelne, siis teadke, et mina ei ole mingi president ega keiser, kelle vastu atentaati toime panna!“

Mees raputas vaikides pead ning jatkas jälgimist.

Astusin võõraste majja, ronisin selle pööningult katusele ning vihma-veetoru kaudu lahkusin teisele tänavale. All seisis jälgija ning ootas.

„Kuulge teie,“ kähistasin vihaselt, „kas olete röövel? Kui nii, siis olete sattunud vähjalt villa otsima. Mul on taskus vaid 25 senti raha ja vana trammipilet.“ Mees raputas pead. „Või olete mõni aktiivne poliitik, kelle ülesandeks teistimõtlejaid läbi peksta? Olen olnud alati teie erakonna pooldaja ning olen valmis and-

ma teile allkirja, milleks aga soovite!“ Jällegi vastuseks vaid pearaputus.

Ei julenud koju minna. Kui too hulgu näeb, kus elan, siis ei saast üldse lahti. Võtsin toa hotelli ning magasin paar tundi. Kui hotelist väljusin, seisis ta ukse juures ning ootas.

„Inimeseloom!“ möirgasin, „pagana pihta, õelge ometi, mida te must tahate?! Kui olete sarvekandja abielumees või petetud armuke, siis teadke, et olen naistevihkaja!“ Vastuseks jällegi too jabur pearaputus.

Sööstsin taksosse ning lasksin sõidutada end kaugele linnast välja. Rahuldusega märkas, et ükski sõiduk ei jälginud mind. Üksikul kohal tasusin arve ning astusin autost. Jälgija seisis mu kõrval! Ta oli enda riputanud auto külge ja nii kaasa sõitnud. Mu silme ees läks mustaks. Paiskasin mehe pikali ja haarasin ta kõrist. Mees muutus pisut jutukamaks.

„Täna hommikul te kaotasite kin- da“ — ta võttis selle taskust, — „ja siis tahtsin valvata, kuni kaotate ka teise, et paar oleks täielik. Mul läheb neid vaja.“

1660. aastal ülikooli lõpetas, muret- ses ta endale tubli summa raha ning sõitis ookeanile kaubalaevu püüdma ja röövima. Ta röövis ühtlasi Ameerika ranniku linnu.

Georges Marechal, algul habeme- ajaja, siis kuningas Ludvigi ihuarst, õppis nii osavaks põiekivide löika- jaks, et kord vabastas poole tunni kestel kaheksa haiget põiekividest. Tema aastasissetulek oli üle 300.000 frangi, milline summa tolajal oli muinasjutuliselt suur.

Keskajal peeti ka viina arstimiks. Viin oli selline arstirohi, mis ter- veid kaitses haiguste vastu. Sellepä- rast joodi siis ka igal ajal, igas ko- has ja igal võimalusel. Kui kuning- lik nõukogu tuli kokku istungit pi- dama, siis pidid alati tublid joogid kohal olema, muidu ei hakanud suu- red saksad üldse nõu pidama. Kui kuninga sõjavägi piiras vaenlase lin- na, siis pidi „sulisev“ piirajate laag- ris ojadena voolama, muidu ei tulnud

linna vallutamiseks midagi välja. Joodi hirmsal kombel ja ikka vaid rohuks kõigi võimalikkude haiguste vastu. Sellest ajast ongi pärist see komme, et kui meie tänapäeval vägi- jookke joome, siis teeme seda ikka kellegi terviseks.

Kui Saksamaa vürstid 1411. aastal kuninga valimise pärast lühikeseks ajaks Frankforti kokku tulid, siis muretsetes linn nende vastuvõtuks mi- tukümmend koormat viina ja muid vägijooke. Ja vürstid olid väga maiaid napsu järele. Selleks oli neil ka moraalne õigus, sest mida roh- kem keegi suutis juua, seda tervem ta oli — nii seletasid arstid.

Ei maksa siis ka sugugi imestada, kui tol ajal kuningad, vürstid ja teised kroonitud pead peaaegu alati olid tubli „auru“ all.

Õukondlased ei jäänud oma valit- sejast sugugi maha. Isegi riigipäeva istungil polnud mõnikord ühtki kai- net vürsti, ja ometi tehti seal väga tähtsaid otsusi, lahendati isegi sõja ja rahu küsimusi!

Väljaandja Jakob Loosalu.

„Romaan“ ilmub 2 korda kuus. Toimetuse ja tallitus Tallinnas, Rataskaevu 9. Postkast 193. Kõnetr. 460-48. „Romaan“ maksab tellides: 3 kuu peale kr. 1.50, 1/2 aastast 3 kr., aastast 6 kr. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasut. J. & A. Paalmann'i trükk. Tallinnas, V. Karja 12. 1934. a.

Vastutav toimetaja Johannes Lauk

Kevadmantleis

eelistatakse laia joont

Kevade tulekul muutub tänavapilt täielikult. Kasukate ja karusnahaga ilustatud mantlite asemele ilmuvad ülemineku mantlid, mis vastavalt meie ilmastikule valmistatakse pehmetest, soojadest kangastest.

Oleme harjunud moelt saama kas uusi lisandusi peensuste näol senisele joonele või koguni uut suunda. Viimaks nimetatud ei ole alati sugugi mitte õnnestunud. Mäletame, kuidas aastat paar tagasi üks moe-suurvaim aetas vööjoone puusade kõrgusele, millist sammu ei saanud pidada kordalainuks. Iga uus mood omab õnne, kui ta saabub sobival ajal. See tähendab, siis, kui tema eelkäija — olgu see kui ilus tahes — on suutnud ära tüüdata.

Nii siis tuleb 1934. aasta kevadel täiesti õigel ajal uus joon ülemineku mantleis nähtavale, see on n.n. sakomantel, ulstritaoline, laiuselt väga vahelduv, kuid igal juhul niivõrd lai, et riie langeb vabalt keha ümber. Seega ei ole sugugi öeldud, et taljest töötatud vööga või vööta mantlid on lõplikult kõrvaldatud. Samuti kui väike kübar jääb püsima ka laia-äärelise kübara ajal, nii võime ka kõnelda mitmekesisest ülemineku mantlist. Ent kõige uuem neist on juba kord kas kolmveerand pikk või täiesti vabalt langev. Loomulikult mõjutab mantli lõiget riide laad. Nii võimaldab paksude froteetaoliste villaste riiete, tweeditaolise koega käsitlemine harrastada rikkalikku riidetarvitust. Seega näib kellukmantel jäävat endiselt püsima, kuid sealjuures omab ta uue joone selles, et laius ei ole koondatud üksi seljale, vaid ka ette ja üldse keha ümber. Selle joone taltsutamiseks kantakse laia poolvööd. Rikkalik riidehulga harrastamine ei avaldu üksi mantli laiuses, vaid ka revjääride kogukuses. Ei ole enam küllalt tavalisest laiast revjäärist, sellele antakse samuti klosjjoon, mis muudab täielikult naiseliku silueti. Käistes ja õlgades avaldub too eriline tung ettepoole, vastandina endisele laiusesse püüdnud suunale. Ka selja partiele

osutatakse suur tähelepanu. Hoolikalt ömmeldud seepid ja õmblused omavad vatcerituna ümmarguse kuju. Krae juures pööratakse samuti suurt tähelepanu seljale. Naised teavad, kuivõrd tähtis seljapartii kujundamine on nende võlule, ja seepärast oskavad nad vaimukate õmbluste kombinatsioonidega ka seljal alla kriipsutada oma sihvakust. Mäng seljaga piirdub vaid taljes lõigatud mantlil, kuna sportlikult laiad mantlid piirduvad selja garneerimise puhul vaid kergelt drapeeritud kaputskraega, mis harmoneerib pehme vööga. Madalate pehmete kraede ja härrade lõikeliste kraede kõrval näeme ka püstkraed riidest või madalakarvalisest karusnahast. Käiste lõige on enamasti raglaantaoline. Sisselõigatud suured ja madalal asetsevad taskud, riidest ja nahast vööd, originaalsete sõlgede ja nõõpidega igas mõeldavas suuruses, kujus ja materjalis on uue kevadmantli iseloomustavad tunnused.

Taskude ja revjääride kooskõla on samuti üks silmapaistvamaid uudsusi kevadmantli juures. Poolovalsete revjääride juures omavad taskud samasuguse kuju. Ning selle kooskõla allakriipsutamiseks kaunistatakse revjääri ja tasku ääred tumeda riidega, näiteks valge või halli mantli juures merisinisega, beesh mantli juures — pruuniga jne.

Toome pildil mõned iseloomustavad mantlitüübid.

Moodseid kevad- mantleid

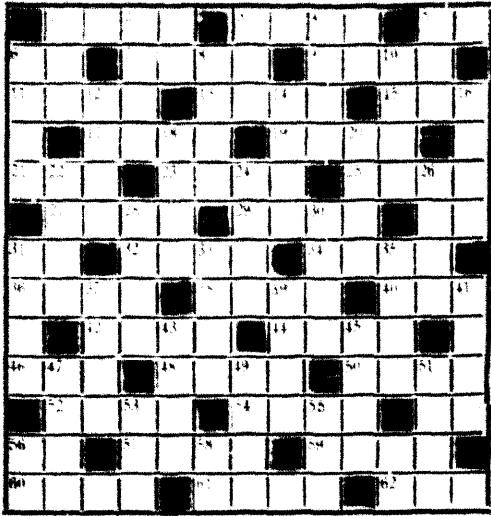
Pariisi kübaraid

Sellest hoolimata, et Pariisi tänavail põrisesid kuulipildujad ja paukusid püssid, ei ole pariisitar loobunud oma uudishimust moe alal. Kübarad omavad alati esimestena kevadsesooni tundemärke. Pariis on pealegi kaunite kübarate häll. Ei suuda New York, ei London ega Viin pakkuda selliseid apartsusi kübarate alal kui Pariis. Praegune tänavapilt kübarate mõttes serveerib „madonnaalikke“ nägusid, väikese, kuklale lükatud kübaraga, mis ümbritseb diadeemikujulisena otsaesist. Laubal on näha isegi tunduval määral juukseid — täieline vastand veel hiljuti domineerinud kelmikale kübaraajonele.

Lugege
kord nädalas ilmuvat
„Jutulehte“

Auhinnalised ristsõnad.

Auhinnaks 3 romaani.

Paremale: 1. Linn Kaasasuses. 3. On vaadil. 6. Tähtsam kõrgist. 6. Sõda. 7. Meie meresõitjaid (eesnimi). 9. Oeldakse ühe kodulooma kohta. 11. Venepärane mehe nimi. 13. Mehe nimi. 15. Kuulub roomajate tükki. 17. Alati. 19. Prahti. 21. Tekib veest. 23. Tehakse ostmisel. 25. Araabia suhaharu. 27. Mehe hüüdnimi. 29. Ole abiks! 31. Naise nimi. 34. Madalasse. 36. Nõu. 38. Vana testamendi tähtsa mehe vend. 40. Olla igal inimesel. 42. Täistuisanud. 44. On vattaj. 46. Kell. 48. Savituskoht Eestis. 50. Naise nimi. 51. Oppeaeg. 54. Prohvet. 55. Kaks ühesugust tähte. 57. Rohkem. 59. Naise nimi. 60. Tööriist. 61. Kinn Tallinnas. 62. Lind.

Alla: 1. Jõgi Ukrainas. 2. 1. detš. 1924. a. langev. 3. Radiklike aunimesid. 4. Õige. 5. On vankril. 6. Koduloom. 8. Jaak. 10. Tähtis isik. 12. Vana tants. 14. Püütalt väljatöötamine (käskiv kõnevi). 16. Hulgu. 18. Koduloom. 20. Ruum. 21. Hoolas. 24. Vanamees — mütoloogias. 25. Korrapäraselt asetatud. 28. Arumine. 30. Kuulub lapse riituse juurde. 31. Torm. 33. Tarvitati tule saamiseks. 35. Põhjalaade unkus. 37. On nõu. 39. Viljatum. 41. On rahvale õnnistuseks. 43. Linn Sveitsis. 45. Piskene olevus. 47. Postiagentuur Tartumaal. 49. Kala. 51. Naisterahvas. 53. Ees. 55. Veesportlasele tarvilik. 56. Kaks ühesugust tähte. 58. Postiagentuur Virumaal.

Lahendused saata „Romaani“ toimetusse hiljemalt 19. aprilliks s. a. Lahendustele juurde lisada mõistatuste lahenduskupong, mille palume välja loigata käesoleva „Romaani“ viimaselt leheküljelt.

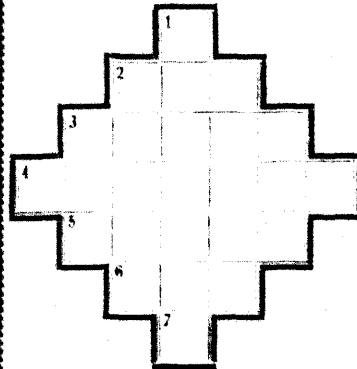
Meeldiva üllatuse

leiavad lugejad järgmises „Romaanis“, mis ilmub 20. aprillil. See üllatus ei ole mitte harilik peamurdmise trikk, vaid ta võimaldab igale lugejale mõtlemist ja oma mõtlemendu arendada mitmes suunas.

On nähtud ette mitmed autasud, mis teevad asja veelgi huvitavamaks. Jälgige järgmist „Romaani“. Soovitage „Romaani“ oma tuttavatele.

MAAGILINE TEEMANT

Auhinnaks 2 raamatut.

Asetada tähed:

a-a-a-a-a-i-i-k-k-l-l-l-m-m-n-n-o-o-o-r-r-s-s-u-u nii ruutudesse, et nad vasakult paremale ja ülalt alla vastavates ridades annaksid järgmise tähendusega sõnad:

1. Täht. 2. Nõu. 3. Juutide muinasäegseid juhte. 4. Jaak Järve tuntud ajalooline jutustus. 5. Naisterahva nimi, tegelane „Laulvas naris“. 6. Vanade eestlaste sõjariist. 7. Täht.

Lahendused saata hiljemalt 19. aprilliks s. a., juurde lisades mõistatuste lahenduskupongi.

Auhinnaline ruutmõistatus.

Auhinnaks 2 romaani.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33
34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44
45	46	47	48	49	50	51	52	53		

Kõrvalkoodud sõnades, mille tähendus antud, leida ja asetada asemele tähed. Igale arvule vastab üks täht. Leitud tähed paigutada ülakoodud ruutudevõrku vastavate numbrite kohale, kus nad annavad 1—27 hagedes tuntud õteluse värsuse kohta endisel ajal, 28—33 millest sõltub kõik, 34—43 tööriist, 44—53 naljatagija.

Sõnade tähendus:

1. Tarvitatakse kontoris. 31 14 13 52 17 15 38 27 36
2. Eesti laul. 28 7 36 6 30 11 26 12 24 39
3. Täht. 28 29 3 31 24 52 37 17 10
4. Koht eksinuile. 25 2 9 28 45 52 8
5. Meie vanem poliitik. 48 37 11 16 13 5 3
6. R. Dorgeles'i romaan. 28 27 47 21 22 33 41 4 36
7. Näidend. 16 43 4 48 46 11 34 18 40 52 24
8. Tarvilik pidudel. 28 51 35 19 17 23 35 3 20
9. Emile Zola romaan. 19 42 17 5 38 17 44 32 21 49 33
10. Linn P.-Ameerikas. 14 1 20 38 50 11

Lahendused saata hiljemalt 19. aprilliks s. a. õhes lahenduskupongiga, mis käesoleva „Romaani“ viimasel leheküljel.

„Romaan“ teeb teile rõõmu!